

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 29 MEI 1918

No. 126

INHOUD

	Blz.
HET IN BESLAGNEMEN DER NEDERLANDSCHE KOOPVAARDIJSCHEPEN EN DE GEVOLGEN DAARVAN door <i>D. Croll</i>	465
De regeling van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië door <i>J. P. Cremer</i>	466
Luchtpostdiensten door <i>H. Walaardt Sacré</i> en <i>hr. G. A. A. Alting von Geusau</i>	467
Samenvoeging der Electriciteitsvoorziening I door <i>prof. F. van Iterson</i>	469
De Goud- en Zilverindustrie door <i>v. B. W.</i>	472
Britsche commercieele en industriele politiek na den oorlog door <i>G. E. H.</i>	474
Index-cijfers	478
De nieuwe Engelsche zegelbelasting op cheques door <i>S. Brouwer</i>	478
AANTEKENINGEN:	
Ontwikkeling van den eigen graanbouw in de neutrale landen gedurende den oorlog	479
Bombardement-premiën	479
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	479
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	480—488
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnés, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

27 MEI 1918.

De stemming op de geldmarkt bleef de geheele week vrijwel onveranderd.

Geld was ruim aangeboden. De prolongatie-notering was 2½ pCt., alleen Zaterdag kwam bij dezen koers bovendien nog een notering van 3½ pCt.

In particulier disconto waren de omzetten gering. De notering was in den regel 2½ à 3 pCt., maar ook à 2½ pCt. kon zoo nu en dan prima papier geplaatst worden.

Op de wisselmarkt overheerschte geen bepaalde richting. Den eenen dag was de stemming flauw, den volgenden dag weder vast. De rijzing aan het einde

der vorige week werd Dinsdag gevolgd door een daling. Twee dagen later was er echter weer overheerschende vraag, zoodat de koersen sterk opliepen, de volgende dagen was er aan die vraag weer gedaan en liepen de koersen weder terug. De markt blijft zeer beperkt en er is slechts weinig noodig om de stemming te doen omslaan. Hieruit zijn tevens de belangrijke koersschommelingen te verklaren, die geregeld plaatsvinden.

HET IN BESLAGNEMEN DER NEDERLANDSCHE KOOPVAARDIJSCHEPEN EN DE GEVOLGEN DAARVAN.

Sedert Juli 1914 zijn er ongetwijfeld dingen gebeurd, die op de meest flagrante wijze in strijd zijn met hetgeen men internationaal recht pleegt te noemen. Het is niet de bedoeling van ondergeteekende om te trachten rechtskwestiën te bespreken, al zegt ieders gevoel dat er groot onrecht is begaan, doch:

Vom Rechte das mit uns geboren ist

Von dem ist leider! nie die Frage.

Wie weet dus voor welke verrassingen wij komen te staan, wanneer de oorlog gedaan is en de geassocieerde mogendheden overblijven met hun afgevaaren en gedeceimeerde handelsvloeten. De mogelijkheid schijnt niet uitgesloten, dat men onze schepen vreedzaam annexert, of iets anders bedenkt om ze te behouden, zij het dan ook tegen „vergoeding”, nog in het midden latende dat, volgens berichten, de geheele in beslag genomen vloot ongeveer voor één maand werk aan de duikbooten zou geven. (Zie „The Economist” 16 Maart 1918, blz. 459.)

Hoc dit zij, een poging om de aldus ontstane schade onder de oogen te zien, lijkt zeer wenschelijk, ofschoon de rol van profeet, tegenwoordig vooral, zeer on dankbaar is. Wellicht kunnen wij echter een indruk krijgen wanneer wij het probleem eenigszins algemeen stellen, b.v. hoe lang zou de Nederlandsche industrie noodig hebben om het geleden verlies te herstellen, d.i. de tonnemaat te brengen op de hoogte van vóór de inbeslagname, voor het geval de schepen niet terug mochten komen. Ik zeg de Nederlandsche industrie, want er kan wel voor zeker worden aangenomen, dat men van het buitenland geene hulp bij het bouwen van schepen te wachten heeft; ieder zal in de eerste plaats zijn eigen handelsvloot op sterkte willen brengen. In Nederland zijn wij dus aangewezen op eigen krachten voor den aanbouw, terwijl wij geheel en al afhankelijk zijn van het buitenland voor onze grondstoffen. Het komt mij voor, dat in de allereerste plaats gezorgd zal moeten worden voor den aanbouw van de gewone vrachtvaarders, om den aanvoer van buitenlandsche voedingsmiddelen en grondstoffen mogelijk te maken. Deze vrachtvaarders zullen niet alle van één type kunnen zijn, doch zullen in afmetingen vermoedelijk varieren van 2000 tot 10.000 ton draagvermogen of zelfs daarboven. Wanneer wij als type, waaraan de meest dringende behoefte bestaat, een schip aannemen

van ongeveer 10.000 ton draagvermogen, dan is daarvoor noodig aan plaat-, hock- en stafstaal enz., zijnde het product van het walswerk, ongeveer 3300 ton.

Het in beslag genomen draagvermogen stellende op 700.000 ton¹⁾ dan beteekent dit $700.000 : 10.000 = 70$ schepen van bedoeld type. In de jaren onmiddellijk aan den oorlog voorafgaande, werd in Nederland ongeveer 200.000 ton scheepsmateriaal per jaar ingevoerd, men zou dus per jaar voor $200.000 : 3300 =$ plm. 60 schepen genoeg hebben, wanneer met deze eenvoudige deelsoorten de oplossing gevonden ware. Het probleem is evenwel veel ingewikkelder. Wanneer men vandaag nog vrede sloot, dan acht ik een tijdsverloop van een half jaar nauwelijks voldoende om weer een geregelde aanvoer van grondstoffen te krijgen; daargelaten of het wel verstandig zou zijn onmiddellijk de buitenlandsche walswerken met orders te overladen en daardoor de prijzen abnormaal op te drijven. Vervolgens acht ik het zeer waarschijnlijk, dat van de zijde der thans oorlogvoerenden eene contra-prestatie wordt bedongen voor de levering van materialen en wel in dea vorm van eene voorwaarde, dat door Nederland ook een zeker gedeelte tonnemaat gebouwd worde voor het land, dat de grondstoffen levert. Tot zoover beschouwen wij alleen het meest eenvoudige type koopvaarder, bestemd om in de meest noodzakelijke behoeften te voorzien; er zijn echter nog andere schepen waarvan de vervanging dringend noodig is, b.v. de mailboten van de Maatschappij „Zeeland”, de Maatschappij „Nederland”, de Kon. Holl. Lloyd, enz.²⁾

Men vergete niet, dat de meeste werven nog voor onvoltooide orders staan, waaronder b.v. 3 kruisers voor de Marine bij drie der grootere werven in bestelling, waaraan buitengewoon veel arbeidsloon verwerkt zal moeten worden en waardoor een groot gedeelte van hunne capaciteit gedurende eenige jaren in beslag genomen wordt. De bouw van een 10.000 tons koopvaarder als boven bedoeld, kostte voor den oorlog rond f 1.000.000; ik acht eene schatting van 2.000.000 voor de remplacering niet overdreven hoog, dit vertegenwoordigt dus een kapitaal van f 140 millioen, alleen noodig voor het allergeodkoopste type en wel in de veronderstelling, dat de vrede niet te lang op zich laat wachten.

Dit zijn nu wel zeer pessimistische beschouwingen en wellicht zullen wij na den oorlog met behoorlijke vergoedingen onze vloot weder terugkrijgen; ieder kan daaromtrent zijne eigene opvatting hebben en kan dus eene andere redeneering volgen dan de bovenstaande en zijn eigen berekeningen maken; minder aanvechtbaar is echter, dat de schepen op eene schromelijke wijze „afgevaaren” zullen worden. Wanneer men op de reede van Southampton, gedurende den oorlog in Zuid-Afrika, de Engelsche transportschepen heeft gezien, dan kan men nagaan hoe weinig consideratie er gebruikt zal worden met het eigendom van een vreemde „kleine” natie. De verhalen, die de zeelieden medebrengen uit Amerika betreffende de schade, die nu reeds gemaakt is, doen van die zijde het ergste verwachten. Wanneer het nieuwe personeel niet in staat is om dek te spoelen zonder de pijpen stuk te persen, wanneer onbevaren mannen aan boord gezet worden als hoofdmachinist, of kapiteins worden aangesteld die niet weten wat een chronometer is, dan mag men een Amerikaansch „record” verwachten in verwaarloozing; positief zeker is in ieder geval, dat er dan enorm veel te repareeren en te vernieuwen zal zijn waarover men werkelijk niet gering behoeft te denken.

De vraag doet zich nu voor: zal men in het eerste geval, d.i. wanneer de schepen niet terugkomen, toestaan dat er een wedloop gehouden wordt in het bestellen van allerlei schepen, wellicht van zeer beverkelijke typen, waardoor wederom een groot deel van de capaciteit der scheepsbouwerven wordt vastgelegd, ten nadeele van het algemeen, of zal men alles

in het werk stellen om eerst in het meest noodzakelijke te voorzien, om dan allengs de zoo zeer gewenschte vrijheid van handelen weer toe te laten.

Het komt mij voor, dat inderdaad eene regeling van Regeeringswege in verband met voedsel en grondstoffenaanvoer een gebiedende eisch is, terwijl het verbod van verkoop van Nederlandsche schepen gehandhaafd moet blijven, alsook het verbod om zonder toestemming van hoogerhand voor vreemde landen te bouwen. Ik ontveins mij geenszins, dat aan zoodanige regeling moeilijkheden zijn verbonden, waar het evenwel gaat over groote objecten, die niet al te talrijk zijn, kan eene kleine Commissie het vraagstuk om onze handelsvloot weer te completeeren wel overzien en wanneer aan die Commissie het recht van veto werd gegeven over het aangaan van nieuwe contracten en bepaald wordt, dat geen aanbouw zonder hare toestemming mag geschieden, dan zou naar mijne meening met de minste moeite de zoo hoog noodzakelijke orde gesteld kunnen worden op het inhalen van ons verlies. Ook wanneer de schepen terugkwamen en reparatie behoeften, zouden maatregelen genomen moeten worden om te beletten, dat de groote lichamen de kleinere verdringen in hunne haast om geholpen te worden.

Ik schat, dat na de vrede minstens drie jaar noodig zouden zijn om de schade in te halen en een eenigszins normalen toestand te krijgen en ik ben zeer sterk van gevoelen, dat in de eerste plaats eenvoudige vrachtaarders het meest noodig zullen zijn.

Elders heb ik betoogd,¹⁾ dat men van z.g. „standaardschepen” geen overdreven verwachtingen moet koesteren wat betreft het bereiken van exceptioneel snelle levertijden, daar het denkbeeld volstrekt niet nieuw en reeds lang in toepassing is. Toch zou het zeer verkeerd zijn niet volkomen toe te geven, dat wanneer 10 reeders 10 verschillende schepen bestellen, daarmede meer levertijd gemoeid zal zijn, dan wanneer zij 10 gelijkvormige schepen laten bouwen. Het zou zeker wenschelijk zijn een paar vaste typen te kiezen, met een minimum van werktuigen en inventarisgoederen, die uit het buitenland moeten komen, verder een minimum van voorgeschreven leveranciers, die misbruik kunnen maken van de wetenschap, dat hunne leverantie verplichtend is; wenschelijk is: een samenwerken van reeders en scheepsbouwers om bij behoud van gelijke kwaliteit van de letter van het bestek te mogen afwijken, geene verandering te verlangen gedurende den bouw en eindelijk spoedige beslissingen over constructie-teekeningen als anderszins, met een minimum van correspondentie heen en weer. Wanneer ook de Nederlandsche reeders in die richting willen medewerken, kunnen zij er m.i. op rekenen, spoedig en goed geholpen te worden.

Het wil mij voorkomen, dat het reeds nu wenschelijk ware voorbereidende maatregelen te nemen, die overigens geene noemenswaardige onkosten met zich brengen.

D. CROLL.

Rotterdam, 23 Mei 1918.

DE REGELING VAN DEN IN- EN UITVOER VAN NEDERLANDSCH-INDIE.

De heer Colijn beweert in de E. S. B. van 22 Mei, dat ik in mijn artikel van een week tevoren *hoofd- en nevendoeel* van de besproken motie verwissel en beschouwt dit als een bepaalde fout, omdat uit de notulen der vergadering zou blijken; dat het vraagstuk der *scheepsruimte* de geheele discussie beheerschte. Ik kan ten deze niet schuld bekennen; een enkel woord ter toelichting.

De uitnoodiging tot de vergadering vermeldde als het doel er van bespreking van het in te nemen standpunt van een mogelijke regeling van den handel *in verband met verplichtingen aan het buitenland*; het vraagstuk der *scheepsruimte* werd zelfs niet aangeduid. In de telegrammen van den Minister van Kolo-

¹⁾ [zie de tabellen in No. 121]. ²⁾ [do. No. 122].

¹⁾ [Scheepvaartnummer 1918 - „In- en Uitvoer”.]

niën aan den Gouverneur-Generaal, in mijn artikel ih extenso weergegeven en aanleiding tot de vergadering, wordt het *voornaamste doel van 's Gouvernements bemoeienis* genoemd: bescherming der Indische producten tegen buitenlandsche belemmering van het verkrijgen van loonende prijzen, en tevens ze als ruilobject te gebruiken. De motie zelve spreekt evenmin van verdeling der scheepsruimte. Zij eischt een „centraal toezicht op het Indische overzeesche handelsverkeer” en dat dit alzoo geregelde handelsverkeer tevens bedoelde geregelde invoeren te verzekeren door het stellen van ruilobjecten voor den import, werd door den voorzitter op een gestelde vraag uitdrukkelijk verklaard.

De samenstelling der vergadering gaf ook geen aanleiding tot het vermoeden, dat het hoofddoel was het nu door den voorzitter genoemde. Nu wat de discussie zelve betreft. In zijn inleiding stelt de voorzitter voorop, dat het gaat om „contrôle uit te oefenen op den in- en export”. De argumenten er voor geeft hij nader aan (zeer door mij verkort):

1°. de politieke zijde; wij moeten er voor zorgen, dat Nederlandsch-Indië met zijne groote voorraden producten niet wordt het terrein voor een concurrentiestrijd tusschen de oorlogvoerende groepen;

2°. van onze exportproducten moet zoo mogelijk gebruik gemaakt worden als ruilobject voor importen, vooral na het sluiten van den vrede;

3°. de wenschelijkheid om de aanwezige scheepsruimte op de meest economische wijze aan te wenden;

4°. deze scheepsruimte zóó aan te wenden, dat met de belangen van alle exporteurs, zoo groote als kleine, worde rekening gehouden;

5°. vrees voor verlegging onzer Koloniale producten op geheel kunstmatige wijze van de Nederlandsche naar vreemde markten.

„Al die argumenten pleiten er naar sprekers meening voor, dat men in Indië de zaak ter hand gaat nemen om controle uit te oefenen,” zoo luidt het verder.

De volgende sprekers, zoo tegen- als voorstanders — onder de laatsten waren er, die de denkbeelden van den voorzitter nader toelichtten — behandelden niet de scheepsruimtekwestie, maar wél ook met kracht het dienstbaar maken van de Indische producten aan de Nederlandsche belangen. De zaak waar het om ging werd nog eens kortelijk samengevat; zij was, dat men in Indië over het hoofd had gezien den *nationalen* kant van de zaak, en de onzekerheid, die bij de besteding der tegenwoordige toestanden voor producten en finantieele instellingen blijft bestaan. Allengs, in het latere stadium der vergadering, kwam ook het scheepsruimte-vraagstuk ter sprake, maar dat dit het hoofddoel van bespreking of motie was, blijkt niet.

Ik neem aan, dat de motie telegrafisch ter kennis is gebracht van den Gouverneur-Generaal. In verband ook met de door dezen bewindsman van den Minister van Koloniën ontvangen, ons bekende, telegrammen betwijfel ik of hij, of wie ook, uit die motie zal lezen de strekking, die de heer Colijn daarin nu legt. De schriftelijke toelichting volgt eerst maanden daarna. Reden temeer om te betreuren, dat deze motie geen onderwerp van gezette overweging heeft mogen uitmaken. Van mijne critiek kan ik dan ook geen woord terugnemen.

Reden tot verblijding heb ik nu te ontwaren, dat de heer Colijn ten deze niet zoo ver van mij staat als ik meende. Hoofdzaak is voor hem nu de rantsoeneering der scheepsruimte. Met wien deze kan bevorderen, ook zonder een uitvoerverbod met licenties, wil hij gaarne vrede sluiten.

Op den voorgrond stellende, dat ik niet zoo grif aanneem de noodzakelijkheid dier rantsoeneering — deze is hier ontworpen, in Indië is voor zoover mij bekend, daarop niet aangedrongen — wil ik voor een oogenblik aannemen, dat zij onvermijdelijk is.

Een commissie van advies om de bereiking van dat

hoofddoel te bevorderen moet dan niet hier zijn en de uitvoering evenmin. Slechts de Indische Regeering, gesteund door deskundigen en belanghebbenden in Indië, kan het terrein overzien; en de belangen der Indische bevolking, van Europeesche ondernemers, groot of klein, van de verschillende eilanden of eilandengroepen beoordeelen.

Wil men nu werkelijk en krachtig dat *hoofddoel* nastreven, en is het noodig, dan aanvaarde men het aanbod van 6 Maart van den Gouverneur-Generaal, in mijn vorig artikel reeds vermeld: „Indien om mij onbekende redenen centralisatie onvermijdelijk moet zijn, zou het noodzakelijk zijn, dat alle tonnages mijner beschikking werd gesteld en verdeeld door het Gouvernement.”

Bij die tonnages zij dan echter uitgesloten, om redenen in mijn vorig artikel aangegeven, de tonnages in den vreemde gecharterd voor het afhalen van bepaalde producten. Ten slotte: als er strijd mocht noodig zijn tegen hen, die van hieruit de belangen van Indië ondergeschikt wenschen te maken aan allerlei nevenbedoelingen, koester ik de hoop, na zijne nadere verklaring, den heer Colijn eens naast mij te zullen zien.

J. T. CREMER.

Tot ons leedwezen bevat het artikel van den heer Colijn in het vorig nummer een zeer storende zetfout; in stede van het in den zesden regel van onderen cursief gedrukte woord *niet* had aldaar *hier* behooren te staan.

LUCHTPOSTDIENSTEN.

Van verschillende zijden wordt in den laatsten tijd de aandacht gevestigd op de wenschelijkheid van het instellen van een luchtpostverbinding tusschen Nederland en Engeland.

Of het thans daarvoor het juiste oogenblik is? Ik denk van niet, want het schijnt mij toe, dat de tijden er niet naar zijn om in Engeland de noodzakelijkheid, of zelfs de wenschelijkheid, te doen beseffen van het tociaten van vreemde luchtvaartuigen, daargelaten nog de waarschijnlijkheid, dat men ook ten onzent daar op het oogenblik wel iets tegen zou hebben. Zooals men onlangs in de dagbladen kon lezen, heeft Engeland voorloopig geweigerd toestemming te geven tot het instellen van een Engelsch-Scandinavische luchtpostlijn. Voorts is de zekerheid vrij groot, dat Engelsche en ev. Nederlandsche postvliegtuigen boven zee door Duitsche oorlogsvliegtuigen zullen worden lastig gevallen.

Intusschen doet dat niets af aan de wenschelijkheid om later, wanneer weer meer normale toestanden zullen bestaan, een vluggere postverbinding te onderhouden tusschen Nederland en Engeland en, verder ziende, ook met andere landen en het kan zijn nut hebben, om eens na te gaan in hoeverre dat mogelijk is of zal worden.

De vraag die dan gesteld moet worden is of het onderhouden van een *geregelde* postverbinding met vliegtuigen technisch mogelijk is en het antwoord daarop kan, met enkele restricties, onomwonden bevestigend luiden. De vliegtuigen toch zijn in den heerschenden oorlog zóó op den voorgrond getreden en zijn dientengevolge, nu niet op geld gezien wordt, zóó geperfectionneerd geworden, dat met vertrouwen kan worden aangenomen dat zij, eenige jaren eerder dan zich vóór den oorlog liet aanzien, hun plaats veroverd hebben en behouden zullen onder de bruikbare middelen voor snelvervoer. Een vlucht van Nederland naar Engeland, voor een paar jaar nog als een waagstuk beschouwd, beteekent voor de hedendaagsche vliegtuigen niets. Zulke vluchten worden dagelijks gedaan en slechts hoogst zelden doen zich daarbij ongevallen voor. De meeste tegenwoordige vliegtuigmotors zijn zóó betrouwbaar, dat zij slechts zelden den vliegenier in den steek laten en tevens zóó robuust dat zij, bij behoorlijk onderhoud, lang mede kunnen. Uit dit oogpunt is er dus tegen het inrichten van een luchtpost-

dienst al even weinig bezwaar als tegen het inrichten van b.v. een postdienst met automobielen.

Alvorens echter tot het inrichten van de luchtpost over te gaan, moeten een paar punten goed onder de oogen worden gezien en wel moet er in de eerste plaats rekening mede gehouden worden, dat er weersomstandigheden kunnen voorkomen, waarbij vliegen practisch onmogelijk is. Er zullen dagen zijn, waarop de luchtpost niet kan werken, b.v. bij stormweer, mist, constanten zwaren regen, enz. Gelukkig zijn die dagen verre in de minderheid, terwijl bovendien, naarmate de vliegtuigen beter worden, de weersomstandigheden minder invloed zullen krijgen.

In de tweede plaats hebben de vliegtuigen een beperkt draagvermogen, waarvan nog een gedeelte in beslag genomen wordt door het gewicht van den vliegenier en van de bedrijfsstoffen van den motor. Wel zijn er tegenwoordig zeer groote vliegtuigen, die een paar duizend kilo's nuttigen last kunnen medevoeren, doch de vraag rijst daarbij of dat meerdere mede te nemen gewicht aan post opweegt tegen de aanzienlijk hogere aanschaffings-, bedrijfs- en onderhoudskosten dier vliegtuigen. Bij de normale hedendaagsche vliegtuigen moet men rekening houden met een mede te nemen nuttig gewicht van plm. 300 K.G. en zal men zich dus moeten bepalen tot uitsluitend die stukken, waarvoor groote spoed gewenscht is.

En in de derde plaats zullen op de plaatsen van vertrek en aankomst behoorlijke landingsterreinen, onderkomens en werkplaatsen moeten zijn, benevens personeel voor bediening en onderhoud.

Dit zijn de drie voornaamste bezwaren. Bij het eerste zal men zich dienen neer te leggen; aan de weersomstandigheden is nu eenmaal niets te veranderen, terwijl bovendien de invloed daarvan op de vliegmogelijkheid gaandeweg minder zal worden en een goed ingerichte meteorologische dienst dien invloed tot een minimum kan beperken.

Het derde bezwaar, de landingsterreinen c. a., is er geen, want het is eenvoudig een quaestie van geld; terwijl ten slotte het beperkte draagvermogen alleen in zooverre een bezwaar is, dat daardoor het tarief bepaald wordt, dat geheven moet worden, om de rekening te laten sluiten op de wijze als de postadministratie noodig zal oordeelen.

De bezwaren zijn dus relatief onbelangrijk en de mogelijkheid van zoo'n dienst dus aannemende, is de tweede vraag of de voordeelen daarvan groot genoeg zijn om de inrichting wenschelijk te maken. Het eerste wat de interessanten zullen willen weten is „wat winnen wij er mede?” en het antwoord daarop is „tijd”. Of die winst aan tijd zal opwegen tegen de meerdere kosten, kunnen alleen zij zelf beoordeelen en daartoe moeten zij dus weten hoe groot die tijdwinst zijn kan.

Hoe groter de afstand, hoe grooter natuurlijk de winst aan tijd; in het algemeen zullen dus *lange* verbindingen, altijd binnen zekere grenzen, uit een tijd-winstoogpunt rendabeler zijn dan korte. Om een voorbeeld te nemen, zien wij, dat de postverbinding tusschen Amsterdam en Londen, per trein en boot en tusschen Amsterdam en Berlijn per trein onder normale omstandigheden in beide richtingen 11 à 12 uur duurt. Per normaal vliegtuig, d.w.z. een vliegtuig, dat een eigen snelheid heeft van plm. 150 K.M. per uur, kunnen die afstanden afgelegd worden in resp. 2½ en 4 uur. Ik zeg opzettelijk „kunnen”, omdat die tijden berekend zijn naar windstil weer, wat in de practijk nooit voorkomt. Is er b.v. Oostenwind van 30 K.M. per uur, dan zal de afstand Amsterdam—Londen afgelegd worden in 2¼ uur; de afstand Amsterdam—Berlijn in 5 uur; is er daarentegen Westenwind van 30 K.M. per uur, dan vliegt men Amsterdam—Londen in 3½ uur en Amsterdam—Berlijn in 3½ uur. Men ziet, welk een invloed de windsterkte hebben kan, maar tevens blijkt dat, als er gevlogen kan worden, de tijdwinst altijd vrij aanzienlijk zal zijn en grooter zal worden, als men nog snellere vliegtuigen kan gebruiken, hoewel ik daarmede, om de zaak niet te flat-

teeren, op het oogenblik nog geen rekening wil houden.

Of zoo'n verbinding uit een kostenooqpunt rendabel te maken is, hangt er nu uiteraard geheel van af hoe men de zaak opzet en wat men er voor over heeft. In sommige bladen is, toen over deze quaestie geschreven werd, gevraagd waarom hierover door den Directeur-Generaal der Posterijen overleg moest worden gehouden met den militairen luchtvaartdienst, en of die militairen nu wel de aangewezen personen waren om over de rentabiliteit van zoo'n onderneming van advijs te dienen. De vraag werd m.i. in dit verband onjuist, en ten onrechte, gesteld. In de eerste plaats toch ging dat overleg niet over de rentabiliteit, maar over de vraag of het technisch uitvoerbaar is. Ik neem zelfs aan, dat de rentabiliteit een betrekkelijk ondergeschikte rol speelt en dat men, waar het hier geldt een zaak van algemeen belang, er niet tegen op zou zien om haar in te richten, ook al zou blijken, dat zonder winst of met verlies moest worden gewerkt. Maar eenig begrip van wat er aan vast zit, zoowel technisch als financieel, moet men toch hebben en daarom schijnt het mij zeer juist gezien, dat men, om dat begrip te krijgen, zijn licht ging opsteken bij het eenige lichaam, dat hier te lande op dit gebied op het oogenblik ervaring bezit.

Afgezien daarvan is er echter nog een zaak, die in dit verband m.i. de overweging zeer waard is. Een bedrijf met vliegtuigen is duur, en niet alleen duur, maar zéér duur. Wanneer men bedenkt, dat een voor het doel bruikbaar vliegtuig, met een motor van 180—220 P.K., *f* 30.000 à *f* 40.000 kost en dat men er meerdere noodig heeft, en wanneer men dan verder becijfert wat er bovendien noodig is aan onkosten voor terreinen, onderkomens, bediening, onderhoud, bedrijf en afschrijving, dan zal men versteld staan. Meestal wordt over die kosten lichtig heengegleden, maar dat is fout en moet op den duur leiden tot groote teleurstellingen. Nu bestaat er reeds een lichaam, n.l. de militaire luchtvaartdienst, dat dergelijke vliegtuigen — voor andere doeleinden — toch hebben moet; dat de terreinen, onderkomens, bediening, enz. toch, en in de perfectie hebben moet; dat zijn personeel moet oefenen en dus de kosten voor onderhoud, bedrijf en afschrijving toch moet dragen, en... dat niet beter vraagt dan zich in vredestijd ook te algemeenen bate nuttig te maken. Wat is dan logischer, dan dat men bij dat lichaam te biecht gaat om te trachten in gemeenschappelijk overleg tot een oplossing te komen, waarbij aller belangen worden gediend; waarbij breede kringen van de maatschappij in vredestijd zullen kunnen profiteeren van het geld, dat uitgegeven moet worden voor zaken, waarmede zij in oorlogstijd moeten worden verdedigd en waarbij men het zeldzame geval zal kunnen krijgen, dat van feitelijk oorlogsmaterieel niet gesproken zal worden als van een noodzakelijk kwaad, maar als van een noodzakelijk goed. De vraag stellen is haar m.i. tevens beantwoorden.

De conclusie mag dus luiden, dat vervoer van post per vliegtuig technisch mogelijk is en dat daarvoor in vredestijd ook hier te lande de hulpmiddelen wel beschikbaar gesteld zullen worden om uit een financieel oogpunt de zaak mogelijk te maken.

Of dat vervoer overigens noodig of wenschelijk is, ligt buiten mijn beoordeelingsfeer, dat zal beoordeeld moeten worden door de belanghebbenden en door de Directie der Posterijen. In het buitenland is men allerwegen doende om dergelijke verbindingen voor te bereiden en te beproeven. Duitschland heeft o.m. reeds een geregelde — voorloopig alleen militaire — luchtpostlijn tusschen Keulen en Berlijn, die, naar het schijnt, goed functioneert. In Oostenrijk bestaat sinds kort zoo'n verbinding tusschen Weenen en Lemberg. Amerika opende dezer dagen de eerste luchtpostlijn tusschen New York en Washington. Een Engelsch-Fransche commissie onderzoekt op het oogenblik, hoe de verbinding tusschen die beide Rijken later het best zal worden geregeld en ook in Spanje, Italië en

in de Scandinavische Rijken is men diligent. Het is dus zaak, dat ook wij tijdig medegaan, willen wij niet op een gegeven oogenblik blijken geïsoleerd te zitten en om nu reeds een en ander, ook betreffende de internationale regeling, zoo volledig mogelijk voor te bereiden. Is men dus van oordeel, dat luchtpostdiensten noodig zijn, en daaraan kan m.i. niet worden getwijfeld, dan ook niet langer gedraald, maar dadelijk het onderwerp in studie genomen om op tijd gereed te zijn.

H. WALAARDT SACRÉ.

De heer Walaardt Sacré was zoo vriendelijk mij van bovenstaand artikel inzage te geven, alvorens het ter plaatsing aan te bieden. Ik meen dat het van groot nut zou zijn, zoowel voor den militairen vliegdiens als voor het postvervoer, indien wij de handen ineen konden slaan op de wijze, zooals de schrijver zich dit heeft gedacht.

Intusschen geloof ik, dat van een samengaan met den militairen vliegdiens alleen iets te wachten is voor den binnenlandschen postdiens. Vervoer van post naar Londen, Berlijn en Parijs, wellicht nog verder, zal ook in vredetijd niet kunnen worden opgedragen aan een militair korps. Voorshands komt het mij voor, dat die diens het best zal kunnen worden uitgevoerd door eene particuliere onderneming, die ter zake met den Staat een contract afsluit, in denzelfden geest als zulks met andere vervoermiddelen geschiedt.

Is voor den binnenlandschen postdiens inderdaad iets te verwachten van het vliegwezen? Ik meen van wel. Handel, nijverheid en particulieren hebben in hooge mate behoefte aan een zoo snel mogelijke postverbinding. Vooral voor den handel kan een uur winst van groot belang zijn. Echter is een niet minder klemmende eisch voor het postvervoer, dat men op de uren van vertrek en van aankomst kan rekenen. Er zal evengoed op tijd moeten worden gevlogen, als de trein op tijd rijdt, al zal men ook op eenige speelruimte moeten rekenen. Hieromtrent schijnt men nog betrekkelijk weinig ondervinding te hebben en nu geloof ik, dat de militaire vliegdiens zijne oefeningen al dadelijk dienstbaar zou kunnen maken aan het verzamelen van gegevens op dit punt. Men zou gedurende b.v. 3 maanden elken dag een vlieger kunnen laten opstijgen precies om 9 uur v.m. en hem opdragen om, een vast traject vliegende, uiterlijk 10¼ uur terug te zijn. Voor de regeling van het postvervoer zal het van groot belang zijn te weten op hoeveel dagen aan dezen eisch niet werd voldaan.

Ik wil hier nog wijzen op een punt, voor den postdiens van belang, n.l. dat de landingsplaatsen niet te ver verwijderd zijn van de steden, die men met elkander in verbinding brengt. Wanneer men post wil vervoeren, b.v. van Groningen naar Amsterdam, dan moet er niet te veel tijd verloren gaan met het brengen van de postzakken naar de afvaartplaats bij Groningen en met het distribueeren van de post vanaf de landingsplaats te Amsterdam.¹⁾

Vooral bij de betrekkelijk korte afstanden, waarover de diens in ons land zal loopen, is dit een factor van groote beteekenis; immers de tijdwinst van het vliegtuig zou wel eens kunnen worden geneutraliseerd door het tijdverlies der verdere behandeling. Hieruit volgt uit een postaal oogpunt, dat de geheele behandeling der vliegpost het karakter zal moeten dragen van een expresse-post. Afzonderlijke buslichtingen en afzonderlijke bestellingen, in één woord, een geheel afzonderlijke behandeling. Dit zal medebrengen, dat op de landingsplaatsen een bijkantoor moet worden opgericht en dat voor die afzonderlijke behandeling veel personeel zal worden vereischt. Het

¹⁾ [Naar den lezer uit de dagbladen bekend is, heeft de directeur-generaal der posterijen en telegrafie, de heer jhr. A. v. G., Woensdag j.l. te Groningen, Donderdag te Amsterdam, met commissies uit de plaatselijke Kamer van Koophandel reeds besprekingen gehouden over de hier genoemde verbinding — Red.]

zal voor een ieder duidelijk zijn, dat de vliegpost een duur beestje zal worden, dat alléén in het leven te houden is door bijzondere tarieven. Hoe hoog die moeten zijn, kan thans nog moeilijk worden uitgemaakt.

Een vliegtuig kan, naar mij werd medegedeeld, 250 à 300 K.G. nuttigen last vervoeren.

Aangezien aanvankelijk zeker geen sprake zal zijn van vervoer van postpakketten en drukwerken per vliegpost, meen ik, dat in bovengenoemd gewicht al een groot deel van het postvervoer Groningen-Amsterdam kan zijn begrepen; dit moet echter nog eens zorgvuldig worden nagegaan. We zullen dunkt mij, met vereende krachten moeten uitrekenen hoeveel het vervoer kost van 1 K.G. post over 100 K.M., om daar naar onze tarieven te berekenen. Binnenlands zal men natuurlijk tot een eenheidstarief moeten komen en niet tot een kilometertarief; dat is voor postvervoer al lang een overwonnen standpunt.

Ik denk, dat aanvankelijk het grootste bezwaar zal zijn gelegen in het vinden van goede landingsterreinen. Toch heb ik goede hoop, dat ik binnen niet te langen tijd te Amsterdam een vliegtuig zal zien aankomen, voerende een nationale vlag, met het inschrift „Post” in de witte baan.

ALTING VON GEUSAU.

SAMENVOEGING DER ELECTRICITEITS-VOORZIENING.

I.

De besturende staatsman heeft meer dan op eenig ander maatschappelijk verschijnsel, op de ontwikkeling der techniek te letten. Regeeren is vooruitzien, de ontwikkeling van verkeerswezen en voortbrengingsmiddelen verstaan. Wie meent, dat hier de ingenieur zich te veel op den voorgrond plaatst, zij het volgende indachtig.

In het midden der 18de eeuw beschikte de mensheid in West-Europa aan door dieren, water en wind bewogen machines, over minder mechanische kracht dan ze zelve aan menselijke arbeidskracht kon ontwikkelen. Thans staat de sterk toegenomen bevolking minstens 15 maal haar eigen kracht aan machinevermogen ten dienste. Michel Chevalier berekende reeds in 1855, dat één man bij de meelbereiding zoveel opbracht als 144 man in den tijd van Homerus; in de ijzerbereiding was de voortbrenging per werkmans in drie eeuwen in de verhouding 1 : 30, in de katoenindustrie in de jaren 1769 tot 1855 als 1 : 700 toegenomen en sindsdien is de techniek in deze bedrijven nog veel meer vooruitgegaan. De grootste triomf behaalde de machine in het verkeerswezen. Vóór 150 jaar kostte het transport van een ton gewicht over 1 kilometer 15 tot 50 cent, thans 1/20 tot 1/2 cent.

Zelfs in den handel, het bankwezen, de administratie wordt, als de loonen stijgen, eenvoudig werk, zooals geldtellen, kaarten opbergen, afwegen, afmeten van vloeistoffen, rekenen, verkoopen, enz. hoe langer hoe meer door automaten verricht. De graanopbrengst is door toepassing van kunstmest verdubbeld.

Dat niet de beoefening der bespiegelende wijsgeerte, godsdienstwetenschappen, letterkunde, schoone kunsten of rechtsgeleerdheid, doch wel industrie, goedkope beweegkracht, ingenieurswerken, een land in het bijzonder tot stoffelijken welstand brengen is aan de economische ontwikkeling der ons omringende landen te zien.

* * *

Engeland was in de 18de eeuw een landbouwstaat. Door de toepassing van de steenkool is in het westen en de Midlands de fabrieksnijverheid ontstaan, fabriekssteden verzezen, waarvan de bevolking in een eeuw vertien-, verhonderdvoudigde. Englands wereldmarkt is op zijn kolenrijkdom en de daarmede samenhangende industrie en stoomvaart, opgebouwd.

De bloeitijd van de Duitsche industrie ving later aan, doch nam een nooit geëvenaarde vlucht. Technisch-wetenschappelijk beter onderlegd, ondernemend,

begon dit land in de laatste jaren vóór den oorlog Engeland van de wereldmarkt te verdringen. In 1914 heeft Duitschland met zijn steenkool- en bruinkoolproductie Engeland ingehaald. Het werd het rijkste industrieland van Europa en streeft naar de hegemonie. In Duitschland was ook reeds waar te nemen, dat bij stoffelijke welvaart ook geestelijke belangen behartiging vinden. Voor de ontwikkeling van breede lagen der bevolking werd veel gedaan. Voor de bevordering van wetenschap en kunsten waren geen uitgaven te hoog.

België werd door zijn industrie een van de welgestelde landen van Europa. Wie van industrie spreekt, noemt ook steenkool, want inderdaad is voor de nijverheid in ons tijdvak steenkool hoofdzaak.

Frankrijk gaat, niettegenstaande zijn ijzerrijkdom, door zijn tekort aan steenkool economisch in vergelijking met de drie genoemde landen achteruit.

En wat zijn de economische vooruitzichten van ons vaderland? Voor zijn beweegkracht is ons land van het buitenland afhankelijk. In 1913 werden hier 17.900.000 ton Deutsche kolen ingevoerd, waarvan echter weer meer dan de helft naar andere landen uitgevoerd werd. Engeland leverde toen 1.950.000 ton, de eigen productie bedroeg 1.900.000 ton, waarvan 1.200.000 ton werd uitgevoerd en slechts 700.000 ton aan de Nederlandsche industrie ten goede kwam. In 1917 was de productie opgevoerd tot 3.500.000 ton, welke hoeveelheid thans geheel in eigen land verbruikt wordt. De bruinkool en turf verhoogden, naar de verbrandingswarmte gerekend, de in eigen land gewonnen brandstof met ongeveer een vijfde. Er is dus vooruitgang, doch daar staat een hoogst bezwarende omstandigheid tegenover. In 1916 werden 5.600.000 ton kolen ingevoerd.

In het laatste halfjaar moest voor de Deutsche steenkool *f* 45 per ton betaald worden en *f* 21 aan crediet worden voorgesloten. De Engelsche steenkool kostte met inbegrip van de vracht en assurantie *f* 70 per ton.

Doof een dergelijken cijns aan het buitenland, *f* 174.000.000 meer per jaar voor de kolen en daarenboven *f* 63.000.000 crediet, moet de industrie te gronde gaan. Ook in ons land was de ongekende vlucht, welke scheepvaart, nijverheid en handel voor den oorlog namen, aan de lage brandstofprijzen toe te schrijven. Wel was het in de eerste oorlogsjaren mogelijk de verhoogde brandstofkosten op de verbruikers af te wentelen, het blijft een aardrijkskundig-economisch vraagstuk van den eersten rang om de betekenis van de beweegkracht op de vestiging en ontwikkeling van de industrie na te gaan.

Was niet de opkomst van houtzagerijen, maal- en pelderijen in de Zaanstreek door de windkracht, de bloei van stroocarton-, aardappelmeel- en andere fabrieken in de Veenkoloniën door de goedkope turf, de textiel- en andere nijverheid in Twente en Noordbrabant grootendeels door den lagen prijs van Deutsche steenkool, te verklaren?

Inderdaad was in de jaren vóór den oorlog bij de snelle opkomst der inheemsche industrie de steenkool in ons land goedkoop. De oprichting van het Staatsmijnbedrijf heeft haar doel niet gemist. Wel werd de gedolven steenkool voor het grootste deel uitgevoerd, doch dat kwam doordat het overvloedig aanbod tegen lagen prijs van Deutsche kolen de Nederlandsche prijzen drukte, zoodat in Duitschland, België en Frankrijk voor de Limburgsche kolen betere prijzen te bedingen waren dan in ons eigen land.

Zullen dergelijke toestanden na den oorlog wederkeren? In Duitschland zijn in de huishouding van den Staat ingrijpende wijzigingen onvermijdelijk. Onder bedreiging met een „Zwangsyndikat” zijn de Rijnlandsche en Westfaalsche mijnondernemingen bijeengedreven. De geheele steenkoolhandel - distributie is in handen van regeeringsorganen gelegd. „Regierungskommissare” beschikken uitsluitend over het recht van kolentoewijzing. Met ijzeren hand wordt

in de rechten der mijnbezitters ingegrepen. De Staat zoekt inkomsten bij de bron van allen rijkdom. De „Kohlensteuer” van 20 pCt. der waarde is niet voldoende. De regeering stelt voor het buitenland de prijzen vast en bepaalt wat daarvan aan de mijnen zal worden uitbetaald, deze klagen hierover bitter. Niet tevreden met dezen invloed tracht de Pruisische Staat zich een steeds grooter aandeel in het mijnbezit te verwerven. Behalve in het Saargebied, waar de steenkoolmijnbouw reeds vroeger in hoofdzaak van staatswege werd beoefend, is door den aankoop van de aandelen der Hibernia-Bergwerkgesellschaft ook in Westfalen de „Bergfiskus” de sterkste onderneming geworden, nadat de mijnen Gladbeck, Zweckel, Scholven, Bergmannsglück en Westerholt reeds vroeger aan den Staat getrokken waren.

Voorheen, toen de particulieren er over te beslissen hadden, werd ijzerwaar en steenkool tegen lagen prijs naar het buitenland geleverd, nadat tegen hooger prijs in de binnenlandsche behoefte was voorzien. Dat de Pruisische Staat zijn zeggenschap zal gebruiken om de Nederlandsche fabrieksnijverheid en scheepsbouw groot te maken door levering van steenkool tegen lagen prijs, is, nu het besef van deze zaken bij de bestierders zoo ontwikkeld is, op zijn minst genomen, zeer onzeker.

Zal men uit Engeland de steenkool tegen lagen prijs na den oorlog kunnen aanvoeren? Bij sterk verminderde scheepsruimte zeker niet. In Engeland, eertijds het land der individueele vrijheid, is het staats-socialisme het verste voortgeschreden. Na de spoorwegen heeft de Staat er de geheele steenkoolwinning onder zijne leiding genomen. Het recht van staking is in dit bedrijf afgeschaft; wat de arbeiders betreft, zijn de loonen van rijkswege vastgesteld en wat de aandeelhouders betreft, aan hen zijn de nadeelige risico's gelaten, doch hunne baten zijn beperkt tot $\frac{1}{2}$ pCt. boven hetgeen voor den oorlog door hen werd genoten, hoe hoog de steenkoolprijs door den „Controller of Coal Mines” ook wordt opgeschroefd. Voor de leveringen aan neutralen zijn hooge prijzen vastgesteld. Evenals Duitschland is Engeland voornemens om als het nog iets uitvoert, door bijzondere prijsverhoging geld voor zijn schatkist af te tappen. Zal, zoolang het land zelf aan economische bloedarmoede lijdt, de lust tot aderlating der neutralen worden opgegeven?

Het is onwaarschijnlijk, dat bij den buitenlandschen handel de staatsbemoeiing weer wordt uitgeschakeld. De woorden, op 2 Augustus 1916 door Asquith op de economische conferentie te Parijs gesproken, zijn in dat opzicht niet bemoedigend: „the Allies are under a bounden duty to take every practical measure to secure for their own use the supplies which are produced in their own territories”.

De opzegging van alle handelsverdragen, welke de clause van meestbegunstigde natie bevatten, door Engeland en Frankrijk is een begin van uitvoering der genomen besluiten. Met Engeland's vrijhandel is het na den oorlog vermoedelijk gedaan. Was het in 1913 nog verwonderlijk bij gelegenheid van een excursie met Delftsche studenten den Lord-Mayor van Engeland's derde koopstad Manchester in een tafereel tegen den vrijen handel te hooren pleiten, thans, nu de strooming voor „tariff-reform” zoo gewassen is, is dat een gewone klank.

* * *

Met het bovenstaande zij volstaan om te bewijzen, dat de toekomst onzer industrie reden tot zorg geeft. Met terzijdestelling van politiek heeft men zich te beraden omtrent al hetgeen de economische weerbaarheid kan verhoogen.

Men kan voor zichzelf de leuze hoog houden, dat de Staat zich moet onthouden van in het bedrijfsleven in te grijpen. Nu eenmaal de samenvoeging van den steenkoolhandel door staatsbemoeienis is voltrokken, is dit standpunt van onthouding niet te handhaven. De Regeering stelt zich voor, dat haar ingrijpen tijdelijk is, doch zal tot het inzicht moeten

komen, dat wanneer zij zich terugtrekt misstanden zullen ontstaan. Waar bovendien de Nederlandsche Staat in het bezit is van het overgrote deel van onze kolonijdom, is het geoorloofd van de Regeering te verwachten, dat zij zich met de verschaffing van drijfkracht voor de industrie bemoeien zal.

Men meene niet staatszorg is ten deze overbodig, met het sluiten van den vrede komen de goede tijden van weleer terug. Zelfs bij de krachtsinspanning, voor de krijgsvoering vereischt, is men zich in de ons omringende landen van de noodzakelijkheid bewust, dat de overheid, die zoo verwoestend in de samenleving ingreep, weer iets zal hebben goed te maken. Kennisneming van de drukwerken, uitgegeven door „The Ministry of Reconstruction” ¹⁾, een bezoek aan het „Kriegsministerium” te Berlijn, Abteilung „Uebergangs- und Friedenswirtschaft”, lezing van de economische verslagen der Ned. diplomatieke en consulaire ambtenaren over de beraamde maatregelen voor „après guerre” ²⁾, leeren, dat men bij ons beschamend zorgeloos is. Hierin moet verandering komen. Voor het beramen van de juiste maatregelen is het noodig den vooruitgang in het opwekken en overbrengen van mechanische beweegkracht waar te nemen en op te merken hoe de verdere ontwikkeling zich duidelijk begint af te teekenen. Ingenieurs zullen bij de behandeling van deze vraagstukken der toekomst de leiding nemen.

De oorlog heeft, evenals zoovele maatschappelijke verhoudingen, ook vele werkwijzen, in de techniek blijvend gewijzigd. In het verbruik der brandstof hebben zich groote veranderingen voltrokken. Met uitzondering van de overwegend chemische bedrijven, distilleerderijen, brouwerijen, suikerfabrieken, welke veel stoom voor verwarming en weinig voor beweegkracht nodig hebben, zal na den oorlog alles electrisch aangedreven worden.

Waar in een electrische centrale voortdurend en op groote schaal de brandstof wordt verbrand en de vrijkomende energie in beweegkracht wordt omgezet, is het brandstofverbruik geringer dan in tal van verspreide kleine ketelhuizen zou mogelijk zijn. Als toekomstig voordeel van de centrale electriciteitsopwekking kan gelden, dat door de uitvinding van de met argon gevulde metaaldradlampen ook de electrische verlichting de goedkoopste is en, dat voor tractie, poldergemalen, waterleidingen, los- en laadrichtingen, beweging van sluisdeuren en bruggen geen andere drijfkracht zoovele voordeelen vereenigt. Naarmate de aangesloten verbruikers meer verscheidenheid vertoonen, wordt de belasting van de centrales gelijkmatiger en worden de electriciteitsopwekkingskosten lager.

Dat gedurende den oorlog vele bedrijven tot electrische beweegkracht overgingen, niettegenstaande de prijs van transformatoren en electromotoren het drie- à vijfvoudige was van vroeger, is voor een groot deel daaraan toe te schrijven, dat kon bewezen worden, dat een belangrijke brandstofbesparing werd bereikt. Niettegenstaande de schier onoverwinnelijke moeilijkheden in het maken der aansluitingen, het gebrek aan grondstoffen der fabrieken en de steeds voortschrijdende rantsoeneering van de electriciteitsverbruikers, als gevolg van den kolennood, vertoonde de stroomlevering der gezamenlijke openbare electriciteitsbedrijven in de laatste jaren het volgende verloop, in millioen K.W.U.:

1913	1914	1915	1916
135	161	196	260

De Staatscommissie voor de Electriciteitsvoorziening van 1911 raamde het verbruik, met inbegrip der papierfabrieken, in de naaste toekomst op ca. 321 millioen K.W.U. per jaar. Thans wordt die raming

¹⁾ Coal Conversation Sub-Committee Interim Report on Electric Power Supply in Great Britain.

²⁾ 11e Jaargang No. 7 verslag over Frankrijk door Dr. O. D. C. Bunge. Beteekenis der „Houille Blanche” bij de te wachten kolenschaarschte.

als veel te laag beschouwd. De Vereeniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven meent, dat het niet lang zal duren, voor een beschikbaar vermogen van 300.000 K.W. gevraagd zal worden, hetgeen overeenkomt met een verbruik van minstens een milliard K.W.U. Andere schattingen loopen in de milliarden.

De toenemende vraag naar electriciteit op de wereld is algemeen, waar kolen- en materiaaltekort minder nijpend zijn, is de toeneming in de oorlogsjaren ongewaard. Zoo leest men: „Sheffield is at present hugely expanding its electricity system to meet the great industrial demand. Since the war the demand made upon the electrical supply department of the city is ten times greater than in pre-war days and all indications point to that progress being maintained after the cessation of hostilities.”

Voor ons land zijn het electriciteits- en het kolen-vraagstuk één. Aankoop van de mijnen door de electrische centrales zou slechts een gedeeltelijke oplossing zijn, omdat zoolang de Maaskanalizatie niet is voltooid, de vervoercapaciteit, thans door onze spoorwegmaatschappijen geboden, niet toereikend is. Daarbij komt, dat ook andere moeilijkheden moeten worden opgelost. Vele electrische centrales, o.a. die te Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Delft, Utrecht, zullen spoedig aan de grens van uitbreidingsmogelijkheid gekomen zijn. De gemeenten, die deze centrales bezitten, zullen naar ruime, gunstig gelegen terreinen voor nieuwe centrales moeten omzien. In de eerste 25 jaar zullen enkele honderden millioenen met nieuwe werken voor de electriciteitsvoorziening zijn gemoeid. Worden de centrales niet onderling verbonden, worden naast de bestaande centrales naar goeddunken van Gemeenten en Provincies er nieuwe bijgebouwd, dan wordt reeds bij den aanleg dezer inrichtingen het nationaal vermogen sterk verspild, en zal ook tot in verre toekomst brandstof worden verkwist.

Evenals voorheen bij de Gemeenten de naasting der bedrijven als politiek-economisch vraagstuk van den eersten rang de openbare belangstelling eischte, zal na den oorlog in de huishouding van den Staat de strijd om de organisatie der electriciteitsvoorziening ontbranden. Het vuur ligt thans te smeulen en hoe eerder de brand wordt bestreden, des te geringer zal de schade zijn. Getracht zal worden den brandhaard te ontdekken.

* * *

Nog slechts luttele jaren geleden ging de strijd er om of de electriciteitsvoorziening van ons land het best door particulieren, of door de overheid kan behartigd worden. Enkele Twentsche industrieelen, Gebr. Stork & Co., Hofstede Crull, gesteund door de Twentsche Bank, namen door oprichting of overneming van electriciteitsbedrijven, Kennemer Electriciteits-Mij., Hollandsche Electriciteitsmaatschappij (Gooistreek), Twentsch Centraal Station (groot deel van Overijssel), Stroomverkoopmaatschappij (Zuid-Limburg), de stroomvoorziening van belangrijke gebieden van ons land in handen en gaven zich naar vermogen moeite om het publiek goed te bedienen. De heer Hofstede Crull, die wellicht meer dan iemand anders in den lande de ontwikkeling der electrotechniek voorziet, vroeg concessie aan voor den aanleg van een hoogspanningsleiding van uit het Mijngedebied naar Twente.

Thans is het vraagpunt: particulier of overheidsbedrijf in den zin van dit laatste woord beslist. De aangevraagde concessie werd den heer Hofstede Crull tot heden niet verleend. De Twentsche heeren hebben hunne aandeelen onder goedkeuring van de publieke meening grootendeels (behalve die van het Twentsch Centraalstation) aan de besturen der Provincies, waar hunne ondernemingen werkzaam waren, verkocht. Wellicht heeft tot dien gang van zaken medegewerkt, dat twee opvolgende ministers van Waterstaat aan het gebruik van Rijkswegen voor kabellegging de voorwaarde verbonden, dat een concessie werd aan-

vaard, welke aan de Regeering veel medezeggenschap in den gang van zaken toekende en naasting van het electriciteitsbedrijf door het Rijk voorbereide.

Hiermede heeft ingrijpende Staatsbemoeiing met de electriciteitsvoorziening haar intrede in Nederland gedaan en het is van belang thans na te gaan, hoe die zich verder heeft doen gelden.

Bij de bespreking over artikel 8 (electriciteitsvoorziening) van de begroting van Waterstaat op Donderdag 25 Januari 1917, werd door drie leden van de Tweede Kamer over hoogspanningsleidingen en stroomleveren door de Staatsmijnen het woord gevoerd, allen waren het eens over den gunstigen invloed van dit ingenieurswerk op de welvaart van ons volk en de minister, Dr. Ir. Lely, deelde mede:

„Ook de voorbereiding van den aanleg van een transportlijn van Heerlen uit, heeft de minister ter hand genomen door twee technische adviseurs (prof. Van Swaay en den heer Van Dam) daarover te raadplegen.”

„Vooraf wil de minister er zich van overtuigen of de provinciën ervan gebruik zullen maken. De minister dacht zich een soort van naamlooze vennootschap, waarin Rijk en Provinciën zitting hadden, maar hij heeft niet veel sympathie van de provinciën daarvoor ondervonden.” — — —

„Hij hecht niet absoluut aan de medewerking der provinciën, maar in elk geval mag deze zaak niet in handen van particulieren komen.”

Aan het einde van 1917 is het Rapport inzake de Electriciteitsvoorziening van Nederland bij de Landsdrukkerij verschenen en ongeveer terzelfder tijd verscheen een geschrift, uitgegeven door de Vereeniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven in Nederland, getiteld: „Electriciteitsvoorziening”? „Een Hoogspanningsnet voor Nederland, 1ste gedeelte”.

Ofschoon de zeer lezenswaardige beschouwingen van de beide Regeeringsadviseurs zouden doen verwachten, dat de aan het buitenland ontleende voorbeelden tot voorstellen omtrent ingrijpende Regeeringsbemoeiing zouden leiden, komt na verwijzing naar evenvermeld geschrift de slotsom:

„Of, en zoo ja, welke verbindinglijnen, voorkomende in bovenbedoeld project, hetzij dan door de provinciale electriciteitsbedrijven, hetzij door de gemeentelijke ondernemingen, hetzij door samenwerking van beide, al dan niet met steun der Regeering, geleidelijk waren tot stand te brengen, daarop dient geen pressie te worden uitgeoefend, doch kan worden overgelaten aan de natuurlijke ontwikkeling van de electriciteitsvoorziening.”

Met dezen vagen raad, die de Regeering geen stap verder brengt, schijnt niemand in het land, behalve de centrale-directeuren, het eens te zijn. Toch schonk een bezoek aan hun vertrekken, op de 2de Jaarbeurs, den indruk, dat met de bestudeering van de samenwerking hunner bedrijven met stroombetrekking uit Zuid-Limburg, de centrale-directeuren nuttig werk verrichtten.

Over de technische zijden van het vraagstuk, welke stroomspanning gekozen moet worden, hoe de ultra-hoogspanningsleidingen moeten loopen, welke centrales moeten worden opgeheven, zal na de waardevolle berekeningen der centrale-directeuren gemakkelijk eenstemmigheid worden bereikt.

De samenvatting van het onderzoek, de gevolgtrekkingen en vooral de verwezenlijking van noodzakelijk blijvende hervormingen en uit te voeren werken, mogen in geen geval aan de belanghebbenden zelf worden overgelaten, doch de Regeering drage dit werk op aan geheel onafhankelijke, uitsluitend in haren dienst te nemen personen.

Reeds sedert jaren is gebleken, dat inzake electriciteitsvoorziening van vrije samenwerking niets terecht komt, omdat het eigen belang het niet vereischt. Hier teekent bovendien zich af, dat over twee punten heftige strijd zal worden gevoerd. Het groote strijdpunt zal zeker zijn: Staats- of samenwerkende provinciale-overheidszorg, en het kleinere strijdpunt gaat om den vorm der bedrijfsorganisatie n.l. het

zuivere overheidsbedrijf, dan wel de naamlooze vennootschap met de meerderheid der aandelen in het bezit der overheid. De strijd zal worden gevoerd tusschen hen die opkomen voor het publiek, de electriciteitsverbruikers, belastingplichtigen, die vooralsnog weinig belang in de zaak stellen, niet op de hoogte zijn en weinig hebben in te brengen, en de centrale-directeuren, over wie het tegendeel kan worden opgemerkt. De strijd wordt bovendien met ongelijke middelen gevoerd, de belastingbetalers, electriciteitsverbruikers zijn niet georganiseerd, terwijl de centrale-directeuren voor het opmaken der plannen over ruime geldmiddelen en kundige medewerkers beschikken.

Het is over het kleine strijdpunt, den bedrijfsvorm, dat in een economisch tijdschrift eene bespreking bij uitstek op haar plaats is. Wij willen ons in het volgend nummer dan ook daarmee bezig houden. Daarna zullen aan het groote punt: staats- of provinciaal bedrijf, eenige woorden worden gewijd, waarna met eenige conclusies besloten mag worden.

F. VAN ITERSON.

DE GOUD- EN ZILVERINDUSTRIE.

De goud- en zilverindustrie ondervond als luxe-industrie in 1914 den terugslag van den oorlog en de in dat jaar bereikte resultaten zullen dan ook weinig bevredigend geweest zijn. In 1915 begon de afzet zich te verlevendigen door de grootere vraag, welke voortspoot uit de betrekkelijk abnormaal vermeerderde koopkracht van verschillende standen der bevolking. Sedert dien nam de vraag naar gouden en zilveren voorwerpen steeds toe, zelfs nadat in den economischen toestand van ons land ontegenzeggelijk een keer gekomen was. In het algemeen gesproken mag men dan ook wel aannemen, dat de productie zich sedert 1914 meer dan verdubbeld heeft.

Evenals van de meeste andere artikelen is ook de vraag naar gouden en zilveren voorwerpen van eenigszins duisteren aard geworden. Aangenomen kan worden, dat deze vraag aanvankelijk teweeggebracht werd door een tengevolge van den oorlog verhoogde welvaart. Langzamerhand kwamen daarbij echter andere motieven, welke ten slotte de overheerschende werden.

In de landen der Centrale Mogendheden begon het goud steeds hooger agio te doen. In deze landen wordt geen goud geproduceerd en zijn sedert het begin van den oorlog belangrijke bedragen door de circulatiebanken naar de neutrale landen uitgevoerd. In Duitschland begon zich bovendien de invloed te laten gelden van den drang, welke zoowel van officieele zijde als door de dagbladen op alle staatsburgers was uitgeoefend, om gouden muntstukken en gouden sieraden aan de Rijksbank te verkoopen. Hierdoor verdween het goud hoe langer hoe meer uit het verkeer en de eenige instelling, welke in staat was belangrijke bedragen aan goud af te geven was de Rijksbank. Deze heeft in den loop van 1917, nadat de industrie van gouden werken haar bedrijf voor de vervaardiging van oorlogsartikelen had ingericht, besloten, geen goud meer voor de productie van gouden voorwerpen, met inbegrip van trouwringen, voor het binnenland af te geven. Ook het afgeven van goud voor de vervaardiging van doublé voorwerpen en vergulde artikelen, welke reeds eerder tot een klein percentage van het verbruik in vredetijd was verlaagd, werd nogmaals voor de verschillende bedrijven met ten minste 50 pCt. verminderd, terwijl de verstrekking van goud voor tandheelkundige doeleinden, voor zover niet noodig voor de behandeling van in den oorlog verminkten, eveneens met 25 pCt. werd verminderd. Te verwonderen is het dan ook niet, dat zich een levendige smokkelhandel heeft ontwikkeld naar Duitschland van gouden voorwerpen, waarbij in den regel de zwaarte boven de fraaiheid van afwerking gesteld wordt. Of deze gouden sieraden in de Deutsche

behoefte aan dat metaal voorzien, dan wel, zooals 10 April 1918 in dit tijdschrift vermeld, al dan niet nader verwerkt voor de Balkanlanden en Turkije bestemd zijn, is voor ons van minder belang.

Uit dit oogpunt bezien is het wel een merkwaardig bewijs van activiteit van de Deutsche handelspolitiek, dat zij om de Nederlandsche concurrentie een tijdens den oorlog zoo gering mogelijken voorsprong te geven, voor uitvoer van gouden voorwerpen naar Nederland een, zij het dan ook geringe hoeveelheid metaal beschikbaar stelt tegen den guldenkoers ¹⁾ en op voorwaarde, dat de verwerkingskosten een bepaald percentage van de goudwaarde der sieraden uitmaken. ²⁾

De vraag naar goud voor ons eigen land is eveneens zeer belangrijk, deels door het ontbreken van buitenlandsche concurrentie, deels door de onverklaarbare vraag boven het normale, welke op alle artikelen haar invloed doet gelden. Gegevens om deze stille kracht te meten, kunnen evenmin als op ander gebied hier verkregen worden.

Ook in de goud- en zilverindustrie doet zich sedert eenigen tijd het bezwaar gevoelen, dat de edele metalen op de markt niet meer tegen normale koersen gekocht kunnen worden, en oud goud eveneens weinig meer wordt aangeboden.

De uitvoer van goud werd bij het uitbreken van den oorlog in bijna alle landen verboden. Geruimen tijd bleef deze uitvoer echter praktisch nog mogelijk en werden ook uit Duitschland tegen de lagere Markenkoersen groote bedragen aan goud beneden den volgens ons muntstelsel geldenden koers gekocht.

Tot de laatste maanden van het vorige jaar waren de bedragen, welke De Nederlandsche Bank aan goud afgaf tegen den prijs van f 1663 voor tusschenpersonen en f 1672 voor industrieelen, onder voorwaarde dat dit goud, hoe ook verwerkt, niet naar een oorlogvoerende Staat zou worden uitgevoerd, dan ook betrekkelijk gering. Daarna nam de vraag naar goud ten behoeve van de industrie sterk toe. Goud tegen normalen prijs was in ons land op de markt niet meer te koop, hetgeen moest worden toegeschreven aan de groote vraag naar goudgeld en naar verwerkte gouden voorwerpen voor uitvoer naar Duitschland en daarachter liggende Rijken.

De Nederlandsche Bank meende, ten einde tegen te gaan, dat het door haar afgegeven goud eveneens over de grenzen zou worden gesmokkeld, scherpere voorwaarden bij de afgifte van goud te moeten stellen. Aan de banken en commissionnaires werd alleen nog goud afgegeven, indien deze een contract teekenden, waarbij zij zich op straffe van een boete verbonden er voor in te staan, dat het goud niet zou worden uitgevoerd. Van de zijde der industrie werden — naar De Nederlandsche Bank mededeelde — deze voorwaarden te bezwaard geacht, in het bijzonder de bepaling van het contract, dat de gouden voorwerpen, ook wanneer zij aan het publiek verkocht waren, niet zouden mogen worden uitgevoerd. Het valt dan ook niet te ontkennen, dat deze bepaling aan de fabrikanten eene verplichting oplegde, waarvan de naleving bij verkoop der sieraden moeilijk kon worden verzekerd.

Aan de wenschen der industrie kwam de Bank tegemoet, door te bepalen, dat de fabrikanten zich alleen behoefden te verbinden het goud in eigen bedrijf te zullen verwerken, en zonder toestemming van De Nederlandsche Bank, Nederland niet uit te voeren of te doen uitvoeren. Hierdoor werd tevens de uitvoer naar Nederlandsch-Indië en naar de neutrale landen mogelijk gemaakt. Alvorens echter op de aanvragen te beslissen, werd door de Bank sedert dien het advies ingewonnen van eene Commissie uit de industrie; het bleek echter niet mogelijk de afgifte van goud te beperken tot de hoeveelheid, welke voor binnenlandsch verbruik benodigd is. Ter

keering van de ontstane misbruiken is daarom in den loop van Februari 1918 door die instelling besloten, den prijs van het goud te verhoogen tot f 1800 per K.G. fijn en tevens dat goud uitsluitend in versmolten of gepletten vorm te verkoopen. Tevens liet De Nederlandsche Bank het bestaande verkoopcontract vervallen en bepaalde, dat de fabrikanten in den verfolge alleen een verklaring behoefden af te geven, dat het door hen van De Nederlandsche Bank gekochte goud in eigen bedrijf zou worden verwerkt. Het doel van dezen maatregel is in de eerste plaats geweest onmogelijk te maken, dat de van deze instelling gekochte munten als zoodanig uitgevoerd zouden worden. Zelfs het doorknippen schijnt niet voldoende geweest te zijn om een hogere noteering voor dit goud te voorkomen. Eerst door het goud uitsluitend in niet gangbaren vorm tegen den prijs van f 1800 per K.G. fijn verkrijgbaar te stellen, heeft de Bank vermoedelijk bereikt, dat het goud, althans niet in dien vorm, welke geen waarborg geeft voor een bepaald gehalte, wordt uitgevoerd.

Evenmin als zulks bij de fabricatie van zilveren voorwerpen het geval was, zal vermoedelijk voor de goudindustrie deze prijsverhoging leiden tot inkrimping van de productie, terwijl de frauduleuze uitvoer daardoor veel van haar aantrekkelijkheid zal verliezen. De handel in baar goud op de markt is betrekkelijk gering vergeleken bij den handel in munten en hierin ligt al een aanleiding om te vermoeden, dat uitvoer van baar-goud tot dusverre nog weinig plaats vindt.

De Zwitsersche Nationale Bank, welke door de groote goudindustrieën en de ligging van Zwitserland een veel grootere vraag naar goud heeft gekregen dan De Nederlandsche Bank, gaf ook uitsluitend baar-goud af en heeft reeds geruimen tijd geleiden den prijs van het goud tot f 1.750,— per K.G. fijn verhoogd. Sedert korten tijd geeft zij volgens bericht van de Frankfurter Zeitung voor de industrie geen goud meer af. De redenen, welke deze instelling tot dat besluit geleid hebben, zijn ons niet bekend.

Voor de zilver-industrie zijn de moeilijkheden om grondstoffen te krijgen gedurende den laatsten tijd zeer groot door het uitvoerverbod, hetwelk Engeland voor zilver uitgevaardigd heeft. Aan de daardoor in de binnenlandsche markt ontstane vraag kon De Nederlandsche Bank niet voldoen. Wel behoort de aan- en verkoop van zilver eveneens tot haar taak, doch na Februari 1873, toen het tijdperk van regelmatig aankoop van zilver door de Bank, dat gedurende een reeks van jaren had voortgeduurd, werd afgesloten, zijn door haar alleen in 1914 nog baren gekocht ten behoeve van de Rijksmunt, voor de aanmuntung van zilveren muntstukken.

Eenigszins belangrijke hoeveelheden van dit metaal waren in ons land alleen in het bezit van de Munt en deze heeft dan ook geruimen tijd de industrie geholpen door haar zilver in verbruikleen te geven van door haar in Engeland gekochte voorraden. Het gevaar bestaat dan ook, dat, nu de Munt bij gebrek aan voorraad daarmede niet langer kan doorgaan, het zilver uit het verkeer zal worden getrokken. Ter voorkoming hiervan is het smelten van zilver strafbaar gesteld bij de wet en tevens om een agio van zilveren munt te voorkomen, den maximum zilverprijs bepaald op f 109,75 per kilogram fijn ¹⁾, terwijl door de Regeering tevens middelen worden overwogen, om althans in de meest dringende behoefte van de industrie te voorzien.

Voor de zilverindustrie is alzoo vermoedelijk de tijd van groei reeds voorbij; voor de goudindustrie waarschijnlijk nog niet, hoewel ook in dien tak van bedrijf na het sluiten van den vrede een terugslag zal moeten volgen.

v. B. W.

¹⁾ Voor 1 gram 14 karaatsgoud wordt berekend f 1.

²⁾ Dit percentage bedraagt 35 pCt. voor de voorwerpen welke minder dan 30 gram wegen.

¹⁾ Bij smelting van grove zilveren munt kost een Kilogram fijn zilver Gld. 106,—.

*BRITSCHE COMMERCIEELE EN
INDUSTRIEELLE POLITIEK NA DEN OORLOG.*

De welbekende Parijsche conferentie heeft in de onderscheidene landen, die daarbij betrokken waren, studiecommissies tengevolge gehad, die de noodzakelijke uitwerking zullen geven voor het land in quaestie van de Parijsche beginselen. „Veel, zoo niet alles, zal afhangen van het standpunt, dat Engeland tegenover het vraagstuk zal innemen,” werd in ons nummer van 28 Juni 1916, waarin het resultaat der conferentie medegedeeld werd, geschreven en begrijpelijkerwijs is dan ook het rapport van de commissie, die in Engeland voor het nader onderzoek gevormd werd, met belangstelling tegemoet gezien.

In Juli 1916 had Asquith, destijds minister-president, de commissie benoemd, met Lord Balfour of Burleigh als voorzitter. In de notulen van oprichting werd gezegd, dat bedoeld was de handels- en industrieelle politiek van na den oorlog te overwegen, speciaal gebaseerd op de conclusies van de Parijsche Juni-conferentie, terwijl voorts in oogenschouw genomen zou worden, welke industrieën voor de toekomstige veiligheid van het land essentieel te achten zijn, welke stappen aanbevelenswaardig zijn om den in den oorlog verloren handel te herwinnen, resp. nieuwe markten te verkrijgen, in welke mate de voortbrenging der economische goederen, die het Britsche rijk kan bieden, mogelijkerwijs in de hand ware te werken en ten slotte met welke middelen voorkomen kan worden, dat de bronnen van voortbrenging onder buitenlandsche contrôle komen.

In de commissie namen of verkregen sedert zitting een aanzienlijk aantal leden, wier namen wij hier niet alle kunnen vermelden, velen der vooraanstaande leiders op economisch gebied vindt men er onder tegenwoordigd, waarbij ook de voorzitters van de commissies van den Board of Trade, die reeds bepaalde onderwerpen in het belang van handel, industrie en verkeer in studie genomen hadden. Een aantal leden moest tijdens de werking van de commissie vervangen worden door benoeming in het huidige kabinet en tot andere functies.

Ten slotte werd de commissie gevormd door de navolgende heeren: Lord Balfour of Burleigh (voorzitter), A. Balfour, Sir Henry Birchenough, Sir Alfred Booth, Lord Colwyn, Lord Faringdon, H. Gosling, R. Hazleton, Sir C. S. Henry, Sir Clarendon Hyde, Sir W. S. McCormick, Sir A. McDowell, Sir G. A. Muntz, A. Nimmo, J. O'Neill, Sir C. A. Parsons, Sir W. Pearce, A. F. Pease, Sir W. Priestley, J. A. Roxburgh, G. Scoby Smith en Sir A. Williamson.

Het op 3 December 1917 gedateerde eindverslag — voorloopige nota's hadden reeds het licht gezien — der resultaten, waartoe de commissie bij hare onderzoekingen kwam, is 27 April j.l. gepubliceerd [Cd. 9,035 9d. - 81 pag.].

De leden J. O'Neill en Sir A. Williamson maakten bezwaar het rapport te ondertekenen. De heer Hazleton heeft de laatste vergaderingen niet kunnen bijwonen, terwijl door een aantal leden, die wel geteekend hebben, een aantal reserves werd gemaakt, waarop wij nog terugkomen.

Een excursie door het verslag biedt de gelegenheid het belangrijkste daaruit, zooveel mogelijk in de woorden van het rapport, weer te geven. In de inleiding vindt men gezegd, dat, gelet op het reeds verrichte werk van de Board of Trade-commissies, besloten werd hoofdzakelijk het onderzoek op documentair materiaal op te bouwen en slechts personen te zullen hooren voor punten, die daarin nog niet voldoende belicht zijn. Ook memories van kamers van koophandel enz., de gouvernementen van eenige kroon-koloniën en protectoraten, waarom gevraagd werd, hebben der commissie gediend, een aantal exporteurs in den handel met overzeesche gewesten werd gehoord aangaande algemeene beginselen van commercieele politiek. In herinnering wordt gebracht hoe speciaal in het leven geroepen om de Parijsche conclusies te verwerken tot

concrete voorstellen aan het parlement, op 9 November 1916 aan minister Asquith werd aangeboden een rapport betreffende invoer van goederen uit de centrale landen in de overgangsperiode en op 14 December d.a.v. betreffende het regime voor de uitvoeren van het V. K. en de overzeesche bezittingen, alsmede het beheer der economische bronnen van het Britsche rijk in deze periode. Sedert werd nog tweemaal een interimair rapport gegeven, 2 Februari 1917 over „imperial preference” en 16 Maart d.a.v. een rapport, bevattende enkele beginselen betreffende een aantal belangrijke industrieën.

Het thans verschenen rapport comprimeert het geheel. Van gedetailleerde uitwerking der aanbevolen beginselen is afgezien uit de overweging, dat hiertoe de omstandigheden ten tijde van de latere toepassing beslissend zijn; voor de onderwerpen: eventueele verplichte invoering van het metrieke stelsel van maten en gewichten en een decimaal muntstelsel, behoefde deze overweging niet te gelden en wordt door de commissie een positief voorstel gedaan (hoofdstuk X en XI), waarover later meer.

* * *

Hoofdstuk II schetst als uitgangspunt den toestand van den Britschen handel en industrie in 1913. Het tiental jaren, den oorlog voorafgaande, had voor de gevestigde firma's groote levensvatbaarheid te zien gegeven, de ijzer- en staalbranche was eene uitzondering, daarentegen toonde Engeland in moderne bedrijven zich minder actief. Bepaalde bedrijfstakken die van uitermate groot gewicht zijn als basis voor andere industrieën, waren geheel of gedeeltelijk onder Duitse contrôle gekomen, terwijl daarnaast bij vele secundaire artikelen de vreemde concurrentie aanmerkelijk hare positie versterkt had. De scherpe mededinging in den overzeeschen handel was gedeeltelijk het gevolg van organisatie-methoden, die bij den Britschen handel niet toegepast werden. De oorlog heeft de bekwaamheid der industrie reeds veel vergroot, met name voor staal en chemische stoffen.

Voor de overgangsperiode na de beëindiging van den oorlog doet het rapport nu allereerst de volgende voorstellen. Voor een tijdruimte van ten minste 12 maanden, of zooveel langer als wenschelijk zou blijken na dit einde, moet de invoer van goederen van thans vijandelijke origine verboden blijven, bij uitzondering kunnen invoervergunningen verleend worden. Maatregelen moeten genomen worden om het Britsche Rijk en zijn bondgenooten voorkeur te geven voor de vervulling hunner behoeften aan grondstoffen, in hoofdzaak uit hunner behoeften aan grondstoffen, in hoofdzaak uit de eigen landen verkregen. Voor Engeland ware dit beginsel na te leven door het leggen van uitvoerverboden, met de overige Britsche gewesten en de Geallieerden ware thans reeds in onderhandeling te treden voor het scheppen van gezamenlijke regelingen. Aanbevolen wordt na den oorlog een lichaam als de „Commission Internationale de Ravitaillement” in het leven te roepen. De commissie ontveinst zich niet, dat door deze maatregelen noodzakelijk zal zijn zekeren tijd na den oorlog den overheidsinvloed in den handel gedeeltelijk te behouden, doch beveelt aan de beperkende maatregelen binnen zoo eng mogelijke grenzen te doen blijven en voor zoover de gelegenheid hiertoe bestaat den handel zelf — onder gezag van de regeering — de contrôle te laten uitvoeren. Niettemin is de commissie van opinie, dat staatscontrôle en -beperking van het bedrijf onder normale omstandigheden schadelijk is en derhalve zoo spoedig mogelijk behoort te verdwijnen.

De oorlog heeft aangetoond, dat Engeland en de overige Britsche gebieden afhankelijk zijn van het buitenland voor een groot aantal grondstoffen, welke binnen deze landen in het geheel niet, of niet in voldoende mate, gewonnen worden. Het imperium „self-supporting” te maken acht de commissie wenschelijk noch mogelijk, echter ware een onderzoek in te stellen naar het aanwezige en de waarde en beschikkings-

mogelijkheid daarvan, ook in tijd van oorlog. Betwifeld wordt of het voorstel van de „Dominions Royal Commission [Cd. 8462] aanbeveling verdient een algemeene „Development Board” in te stellen. De commissie wenschte zich een „Intelligence and Advisory Bureau”, dat zich met de behoefte aan en aanwezigheid van mineralen, resp. metalen, zal hebben bezig te houden, naast een algemeen onderzoek aangaande mogelijke samenvoeging en uitbreiding van reeds ondernomen nasporingen. Waar blijken zou, dat het particulier initiatief niet overgaat tot de exploitatie van lagen, welke in het militair of economisch belang wenschelijk zou zijn, heeft het voorgestelde bureau te overwegen of het gouvernement door het verleen van steun deze tot stand moet brengen. De Board of Trade heeft voor katoen reeds een soortgelijk lichaam opgericht. Het doel, dat men voor oogen moet hebben is, dat het Britsche rijk in geval van nood onafhankelijk zou kunnen zijn voor de bevoorrading met ieder onmisbaar product van eenig vreemd land, of denkbare associatie van vreemde landen. Hierbij ware na te gaan in hoeverre voor dit onderzoek van het „Imperial Institute” gebruik gemaakt kan worden. Afgezien van wenschelijke uitzondering, acht de commissie niet aanbevelenswaardig principieel buitenlandsch — *niet-vijandelijk* in den huidige oorlog — kapitaal uit te sluiten van deelneming in de ontwikkeling der materiele bronnen van het Britsche rijk. Evenwel wordt aanbevolen, door bekendmaking van het buitenlandsch bezit, te voorkomen dat bezittingen aan vreemde corporaties komen met het oogmerk de aan de markt gebrachte hoeveelheden te beperken en dat in het algemeen voor artikelen voor het Britsche Rijk van levensbelang zeker toezicht van overheidswege zal worden uitgeoefend. Alles ware te belichamen in wettelijke regelingen, die zooveel mogelijk uniforme toepassing door de onderscheidene gouvernementen moeten vinden.

Verwezen wordt in een volgend hoofdstuk naar het tusschentijdsche rapport aangaande de „hoeksteen” industrieën, de „key” of „pivotal” industrieën, zooals de Engelsche benaming is, zijnde enkele bedrijven, die niet de beteekenis van de groote marktproducten hebben, maar onontbeerlijk zijn voor de gevestigde industrieën en onderhalve van bijzondere invloed zijn. Met name betreft het de navolgende artikelen: synthetische kleurstoffen, spelter (ongezuiverd zink), wolfram, electro-magneten, optisch en chemisch glaswerk, tricotage-naalden, thorium nitraat, bariet, precisie meetinstrumenten, drogerijen. Het voorloopig rapport merkte reeds op, dat een blijvende en algemeene richtlijn voor staatsbemoeiing ten deze niet gegeven kan worden, zoomin als een exposé van industrieën, waarvoor te eeniger tijd bijzondere zorg en behandeling van noode kan zijn, en beval ten slotte uit deze overwegingen de oprichting van een „Special Industries Board” aan.

Daarna komt de gedragslijn te volgen ten aanzien van vreemdelingen, voor zooveel zij een commercieel of industrieel bedrijf in het Ver. Koninkrijk beoefenen, aan de orde. Niet wenschelijk acht de commissie speciale beperking hiervoor in het algemeen te bepalen. In een beperkt aantal gevallen, waar voorbehoud geboden is, kunnen bijzondere maatregelen volstaan. Overweging verdient of vreemde handelsreizigers niet waren te registreeren en aan rechten onderhevige vergunningen moeten bezitten, deze eventueel in geval van wederkeerigheid te restitueeren. Alle eigendom behoort te worden ingeschreven waarbij de nationaliteit van den gerechtigde vermeld wordt, hierdoor is der regeering gelegenheid geboden te beslissen of in eenig geval vreemd belang uitgesloten moet worden. Niet ondersteunt de commissie het denkbeeld van iedere vennootschap te verlangen in haar jaarlijksche wettelijke verklaringen mededeeling te doen van het bedrag aan aandeelen, eigendom van vreemdelingen, maar wel wil men den Board of Trade met de macht bekleed zien een enquête in te stellen in

gevallen waar *prima facie* vermoeden is, dat buitenlandsche contrôle bestaat en het landsbelang hierdoor geschaad kan worden. Onverstandig noemt de commissie het indien besloten wordt de vestiging of het voortbestaan van filialen van vreemde banken en verzekeringsmaatschappijen te verbieden, maar in de toekomst ware van hen te verlangen jaarlijks eene vergunning aan te vragen, waarvoor eene geringe betaling verschuldigd is, terwijl de commissie voorts aanbeveelt, dat van vreemde verzekeringsmaatschappijen een depôt geveerd wordt evenredig aan de afgesloten zaken en in het algemeen nauwkeurig zorg gedragen wordt, dat vreemde banken zich niet aan de betaling van inkomstenbelasting onttrekken.

Voor de onderdanen van de nu vijandige landen worden voor een niet genoemde periode bijzondere beperkingen aanbevolen, toe te passen door mindere vrijgevigheid van vergunningen en door politiematregelen, evenwel wordt door de commissie niet noodzakelijk en doorvoerbaar geacht hierin nog verder te gaan, — een korte periode en bijzondere gevallen daargelaten — door den thans vijandigen onderdanen volstrekt te verbieden zaken te vestigen. Inzonderheid wordt niet aangeraden restricties te scheppen voor het gebruik van de Londensche krediet- en herverzekeringmarkt.

Gewezen wordt op de wenschelijkheid de organisatie van handel en industrie te herzien, gelet op de combinatie, die in het buitenland meer en meer tusschen productie en distributie heeft plaats gegrepen, eene beweging, die tot op heden in Engeland weinig na-volging vond. In een aantal gevallen meent de commissie, dat het continentale voorbeeld zal moeten worden gevolgd.¹⁾ Vooral ook wordt van belang geacht, dat voor alle bedrijfstakken goedgeorganiseerde ondernemers-beroepsverenigingen bestaan, die de gevolmachtigde woordvoerders zijn der betrokken industrieën. Het vormen van ondernemerscombinaties voor de verkrijging van grondstoffen moet door de regeering op alle wijzen aangemoedigd worden, indien wenschelijk is, dat contrôle verkregen wordt over erts-bekkens in den vreemde zal hiertoe steun te geven zijn. De daden zullen door de betrokken industrieën zelf verricht moeten worden, het „Department of Scientific and Industrial Research” kan een steun zijn bij de ontwikkeling. Rechtsbevoegdheid wordt gevraagd voor het verkrijgen van terreinen, het leggen van wegen, wáár, voor de economische vergrooting en exploitatie van fabrieken, mijnen enz., behoefte aan speciale erven bestaat. De commissie ontveinst zich niet, dat vorming van verkooporganisaties voor de overzeesche markten in de hand werkt ook den binnenlandschen verkoop te gaan karteleeren, toch acht zij aan deze moderne usantie niet te ontkomen en meent, dat de gevoelens in deze van Staat en publiek zich zullen hebben te wijzigen. Bovendien gelooft zij dat ondernemerverbonden, in stede van het belang van den werkmán te schaden, hem beter loon en vaster emplooi verzekeren. De commissie verwerpt de gedachte, dat het gouvernement op eenige wijze trachten zou positieve contrôle te verkrijgen over dergelijke combinaties in Engeland, maar dat maatregelen aanbeveling verdienen om de regeering op de hoogte te houden van de ondernemersconcentratie, welke plaats heeft en haar voor bijzondere gevallen bevoegdheid verleent een nauwkeurig onderzoek te verrichten.

Resumeerende besluit het hoofdstuk der organisatie met de volgende desiderata. Wettelijk ware te verlangen, dat alle internationale overeenkomsten over prijs-regeling, marktbe-paling enz., waarbij Britsche firma's partij zijn bij den Board of Trade moeten geregistreerd worden door de betrokken Britsche firma's met vermelding der namen van alle betrokkenen bij de onderwerpelijke overeenkomsten en van verdere bijzonder-

¹⁾ [Inmiddels heeft de regeering nog een speciale commissie in het leven geroepen tot bestudeering van het vraagstuk: combinaties en amalgamaties in het bedrijfswezen.]

heden. Een zelfde niet verplichte inschrijving van prijs-, productie- of verkoop-overeenkomsten door Britsche firma's voor binnen- of buitenland aangaan, verleent voor partijen kracht van gewijsde. Voorts ware den Board of Trade bevoegdheid te geven, teneinde van de werking van dergelijke combinaties op de hoogte te blijven, de vertrouwelijke voorlichting, die het lichaam wenschelijk acht, dien-aangaande te vragen.

Het volgende hoofdstuk draagt tot titel: financiën en industrie. Gewezen wordt op de reeds gevestigde „British Trade Corporation”, waaraan in ons tijdschrift al de noodige aandacht geschonken is. De commissie beveelt niet aan het latere project der „Imperial Bank of Industry”; zij acht het financieele belang der industrie beter verzorgd bij de particuliere banken.¹⁾ In het algemeen schijnt het der commissie niet gewenscht toe, dat de Staat zelf tracht kapitaal te verschaffen voor industriële doeleinden. De regering zorge tijdig besprekingen te arrangeeren om de vertegenwoordigers van handel- en bankwereld te hooren over wat wenschelijk is ten aanzien van belasting, circulatie en steun der wisselkoersen, in verband met de positie van de kapitaalmarkt na den oorlog. De beperkende bepalingen op de emissie moeten ten spoedigste gemakkelijker gemaakt worden. Kapitaalbesparing na den oorlog zal onder meer te bewerken zijn door hooge belastingen op luxe uitgaven. Het aangewezen fiscale middel is evenwel de inkomstenbelasting. Gewezen wordt op de reeds gemaakte opmerkingen betreffende onvoldoende toegankelijkheid voor reserves thans toegestaan voor afschrijvingen. De commissie wil, dat het departement van financiën onmiddellijk stappen doet om tot een regeling te komen, waarbij voor ieder afzonderlijk geval een billijk aandeel van het inkomen voor afschrijving, van belasting vrijgelaten wordt. Gelet op de ernstige consequenties van de tegenwoordige werking van de inkomstenbelasting wordt met aandrang een herziening verlangd, waarbij men zich tevens met de successierechten zou kunnen bezighouden.

Hierna volgt het zeer belangwekkende gedeelte over de te volgen handelspolitiek in haar engere conceptie: de tariefwetgeving. Na uitvoerige overwegingen komt het verslag tot de conclusies, welke hier in woordelijke vertaling volgen:

1°. De producenten van dit land kunnen verlangen van het gouvernement, dat zij behooren beschermd te worden op de binnenlandsche markt tegen „dumping”²⁾ en tegen den invoer van „sweated” goederen, waaronder wij verstaan goederen gefabriceerd tegen loonen beneden „Trade Union” rata. Wij bevelen aan de maatregelen tegen „dumping” te nemen volgens de beginselen in Canada gevolgd [dat is door het heffen van een recht gelijk aan het verschil tusschen den prijs waartegen aan den importeur geleverd wordt en den normalen binnenlandschen marktprijs; hoe tegen den invoer van „sweated” goederen ware op te treden vermeldt het verslag niet].

2°. De industrieën, die wij eerder „key” of „pivotal” noemden, behooren in dit land in stand gehouden te worden, welke ook tegenspoeden of kosten moge zijn (als middelen daartoe worden genoemd: leeningen, subsidiën, het tarief, regeeringsopdrachten, staats-exploitatief).

3°. Wat andere industrieën betreft, zoo zal bescherming door douanerechten of regeeringsbijstand in anderen vorm, slechts toegestaan mogen worden voor met zorg uitgekozen takken van industrie, welke zijn in stand te houden, hetzij om reden van nationale veiligheid [zijn deze dan niet reeds „pivotal” - H.], of op

¹⁾ [Inmiddels is het perspectief voor de banken weer nader beschouwd in het zoo juist verschenen Lord Colwyn's Bank Amalgamations Committee Report [Cd. 9052].

²⁾ het verslag verstaat hieronder: verkoop van goederen op een [vreemde? - H.] markt tegen lagere prijzen dan waartegen de goederen gemeenlijk aangeboden worden in het land, waar zij gemaakt zijn.

grond van het algemeen beginsel, dat het niet wenschelijk is, dat eenige industrie van werkelijk belang voor onze economische kracht en welzijn, mag vergund worden verzwakt te worden door buitenlandsche concurrentie, of in ernstige mate gebracht wordt onder vreemde dominatie of contrôle.

4°. Preferentieele behandeling moet toegestaan worden aan de Britsche overzeesche dominions en bezittingen ten aanzien van alle douanerechten thans of hierna in het Vereenigd Koninkrijk te heffen en in overweging zijn te nemen andere vormen van „Imperial Preference” [waarmede met nadruk bedoeld is iets anders dan differentieele rechten].

5°. Wat betreft onze commercieele betrekkingen met onze huidige bondgenooten en de neutralen, is de opzegging (denunciation) van bestaande handelsverdragen niet van noode en onraadzaam (inexpedient), maar de gelegenheid van het oogenblik moet gebruikt worden om te trachten onzen handel met onze bondgenooten te bevorderen, en ware de mogelijkheid in overweging te nemen, voor onderhandelingsdoeleinden met hen en de neutralen van thans, de rechten te benutten [any duties — de Economist Européen vertaalt „n' importe quel droits”(?)], die uit hoofde van het hier voorafgaande kunnen toegepast worden.

Rekening houdend met de kans, dat de aanvaarding van het protectie-beginsel leven zal geven aan de wijdverspreide vraag naar dergelijken steun, gepaard met moeilijk te keeren politieke druk, beveelt de commissie de vestiging van een krachtig, onafhankelijk gestatueerd lichaam aan, dat alle aanvragen om Staatssteun heeft te onderzoeken om daarop gedetailleerd advies uit te brengen. Alvorens tariefprotectie voor te staan, zal het college overwegen of er niet andere vormen van steun toepasbaar zijn en het belang van consument en werknemer zal bij hem steeds voor oogen moeten staan en uiting vinden in voorwaarden daartoe te stellen.

Nog volgen de hoofdstukken, die het gevoelen van de commissie weergeven aangaande eventueele verplichte invoering van het metriek stelsel en een decimale muntverdeling. Betreffende deze technische quaesties mogen wij kort zijn. De commissie kan de invoering van het metrisch systeem niet aanbevelen en bepaalt zich tot het aanmoedigen van decimale onderverdeling der gewichtseenheden en de vervanging van het hundredweight en de ton door het „cental” van 100 pounds en de „short ton” van 2000 lb. Ook wijziging van het bestaand muntstelsel kon de meerderheid der commissie niet wenschelijk vinden. Het grootste bezwaar was het prijsgeven van de sovereign als standaard en rekeneenheid in het internationale wisselverkeer. Iedere wijziging in deze, zelfs van den naam alleen, acht de commissie verbonden met risico's, die het naar haar meening onverstandig zou zijn te risqueren. Ook het denkbeeld, mede ondersteund door het „Institute of Bankers” en de „Associated Chambers of Commerce” — zie de aantekening op pag. 605 van den vorigen jaargang — heeft de instemming van de commissie niet kunnen vinden.

* * *

Ook de reserves die — zooals reeds aangestipt is — verschillende leden bij de ondertekening van het eindverslag maakten, zijn belangrijk om kennis van te nemen. In het algemeen waren de bezwaren gericht tegen het belangrijke hoofdstuk IX „Fiscal Policy”.

Lord Faringdon, Sir C. Henry, Sir G. Muntz, Sir C. Parsons en de heer G. Scoby Smith teekenden aan, dat op grond van de Parijsche conclusies zij een algemeen *ad valorem* tarief van 10 pCt. op fabricaten wenschen. Door reducties kan hiermede een preferente behandeling gegeven worden aan Britsche dominions, over verdragen onderhandeld worden met bondgenooten en neutralen.

Sir Alfred Booth [de president van Cunard] wenscht de industrie volstrekt vrij te laten en maakt bezwaar tegen de regeling van den uitvoer en verdeling van grondstoffen in de overgangperiode (hoofdstuk III).

Alleen de heer Pease verklaarde zich een voorstander voor invoering zoo spoedig mogelijk na den oorlog, van het decimale muntstelsel, o.a. voorgestaan door het „Institute of Bankers”.

* * *

Hiermede is het resumé ten einde; het rapport vestigt den indruk, dat de commissie met ernst gewerkt heeft en geeft blijk van een open oog voor feiten, die de economische positie van Engeland beïnvloeden of beïnvloed hebben.

Het rapport bevat nog geen mededeelingen ten aanzien van de politiek, die voor het herstel van de koopvaardijvloot en de scheepvaart in het algemeen, kan worden aangeprezen. De sub-commissie met dit vraagstuk belast was nog niet gereed gekomen met hare werkzaamheden. ¹⁾ Wellicht is ook het onderwerp te précair om er reeds thans meer licht op te werpen. Het eind-verslag zegt in algemeene woorden, dat: getel de vermindering van den wereldtonnage, schoon wenschelijk kan zijn voor een beperkte periode na den oorlog eenige restricties te verordonneeren in het gebruik van Britsche havens voor schepen toebehoorende aan den vijand van dit oogenblik, zoodanige politiek in het algemeen op vreemde schepen toegepast, ongewenscht zal zijn.

De commissie mocht zich ontslagen rekenen van de plicht een wenschelijke organisatie van de economische voorlichtingsdienst uit te stippelen, aangezien de recente reformatie van den „Board of Trade” — zie No. 111, pag. 132 v. — reeds de werkzaamheid ingeleid heeft, die moderne activiteit van zaken de hand kan reiken. Daarentegen mist men in het verslag — dat de vorming van ondernemersberoepsverenigingen aanbeveelt — éene uiteenzetting van den invloed der vakbeweging aan de zijde der arbeiders, een onderwerp, dat zeker behoort tot de elementen, die het bedrijfsleven in Engeland beïnvloeden en waaraan dan ook elders in Engeland — ook in ons tijdschrift — veel aandacht geschonken werd. The Statist maakt dezelfde opmerking en zegt: The great question of all is, how are we to bring about a *bona-fide* understanding between employers and employed to which both sides will live up. Overigens waar gewezen wordt op achterlijkheid van bepaalde takken van nijverheid trekt het de aandacht, dat in het rapport geen aandacht wordt gewijd aan de reeds zoo dikwijls urgent geoordeelde verbetering van het Engelsche technisch onderwijs.

De engelsche „Economist”, die met het devies: „for goodness sake leave us alone” tegenwoordig in de contramine is bij alle na-oorlogse voorbereiding, verwijt het rapport „chiefly an academic interest” te hebben, het bezwaar dat ook gehoord werd toen onze regeering met één ontwerp voor een consulaire dienst verscheen voorbereid op de eischen van den vredesstrijd. Maar toch zal het nuttig zijn reeds een werkplan te projecteeren, dat de basis legt voor iedere of een defensieve daad, die voor het economisch behoud na den oorlog noodig blijkt en kan het rapport van het Balfour of Burleigh college met andere gevoelens bestudeerd worden dan door „Economist” en een aantal andere Engelsche weekbladen is gedaan. ²⁾ Het verslag zegt zelf in het algemeen in praktische adviezen niet te kunnen treden en is zich dus bewust van de betrekkelijke positiviteit der conclusies.

Maar nu wat het rapport aanbeveelt voor Engeland. De vijanden van het oogenblik zullen na den oorlog

¹⁾ In dit verband zij herinnerd aan het rapport van de commissie ingesteld door de „Chamber of Shipping of the United Kingdom” besproken in No. 95, pag. 787.

²⁾ De Statist zegt: „... and like all similar reports, it will in all reasonable probability be reviewed in a certain number of newspapers and then forgotten.”

voor den tijd van één jaar of langer geboycot moeten worden, met name hun goederen. Daarna zullen zij — ook in hunne onderneming binnen de Britsche grenzen — weer geduld zijn. Gaarne hadden wij in dit verslag gevonden wat het belang en de doelmatigheid is van deze tijdelijke maatregel. Men voelt het belang voor de omzetting van oorlogs- in vredesindustrieën, maar — daargelaten, dat ook de Centraalen in aanienlijke mate omvorming van fabrieken zullen moeten uitvoeren alvorens massa's producten op de markt te kunnen werpen, is het de vraag of dit uitsstel van concurrentie, die men dus blijkbaar niet voor goed wil supprimeeren, aan den anderen kant niet opkomst vergunt aan zwakke bedrijven, die het later toch niet zullen kunnen bolwerken.

Wat uit het rapport het meest naar voren komt is, dat het geheel staat in het teeken van commissies — volgens het denkbeeld van het Balfour of Burleigh-comité de met nieuwe macht bekleede „Board of Trade”, een nieuw lichaam te modelleeren naar het voorbeeld van de „Commission Internationale de Ravitaillement”, e.a. — waaraan uitgebreide bevoegdheden zullen worden verleend, ten einde de ontwikkeling van het economische leven, indien gewenscht, in een bepaalde richting te leiden.

Ofschoon het verslag de allures aanneemt, overigens met de historische beginselen van vrijhandel niet te breken, behoeft het na kennisneming daarvan geen betoog, dat de gedachten, die aan het rapport ten grondslag liggen, afwijken van de beginselen, waarop de Engelsche vrijhandels-aera van voor den oorlog opgebouwd was. ¹⁾

* * *

Inmiddels heeft de minister van financiën Bonar Law op een vraag van Sir Edward Carson op 13 dezer in het Lagerhuis: of de Fransche ministerraad — zooals hier reeds bekend is geworden — alle handelsverdragen met de algemeene meest-begunstigingsclausule, heeft opgezegd en of de Engelsche regeering dit voorbeeld dacht te volgen, gezegd, dat het antwoord voor alle deelen der vraag bevestigend is. („The answer to all the parts of this question is in the affirmative”). Reuter heeft zich beroepende op de „Times” hieraan onmiddellijk verbreiding gegeven (zie Nederlandsche dagbladen van 14 dezer). Door deze maatregel is eerst gelegenheid geboden den weg op te gaan aan Britsche overzeesche landen en aan de bondgenooten op het stuk van douanerechten een effectieve preferentie te geven. De Balfour of Burleigh-commissie had, zooals men zich uit het bovenstaande herinnert, tegen de opheffing der bestaande verdragen geadviseerd, schoon zij andere vormen van „Imperial Preference” aanbeval. Voor Nederland zijn door deze verklaring gemoed het verdrag van 27 October 1837 (Stbl. 1837, No. 64) art. 1; het verdrag van 15 Augustus 1889 (Stbl. 1891, No. 105) en waarschijnlijk ook het verdrag van 27 Maart 1851 (Stbl. 1851, No. 22). Zij bevatten alle drie, resp. art. 7, 2 en 4 een opzeggingstermijn van 12 maanden.

Toen de Parijsche conferentie gehouden werd, waren de V. S. nog niet in het kamp der Entente, zij hebben ook sedert niet hun fiat aan de Parijsche resoluties gehecht. Bonar Law heeft in het debat nóg gezegd, dat een algemeene mededeeling aangaande het stadium van verdere uitvoering onder de bondgenooten der Parijsche beginselen in het zicht is, het verluit, dat vermoedelijk een studiecmissie als die onder voorzitterschap van Lord Balfour of Burleigh nu voor de gezamenlijke geassocieerden te wachten is.

G. E. H.

¹⁾ The Nation eindigt het aan dit verslag gewijd artikel — dat wel eens anders interpreteert dan nauwkeurige beschouwing van het rapport te verstaan geeft — „The real object and the sure result, if this policy goes forward, is to establish powerful manufacturing, commercial, and financial combines in this country, fed with public subsidies, protected against effective outside competition, and endowed with indefinitely wide control over prices and profits”.

INDEX-CIJFERS.

Ofschoon in de afgelopen maand verschillende open nederwaartsche prijsveranderingen zich voordeden, was het eindresultaat wederom aanzienlijke stijging, zoodat de maand sloot op 5941, zijnde 74 punten meer dan het totaal der groepen ultimo Maart. Het relatieve cijfer is nu tot 270 gevorderd, tegenover 116,6 aan den vooravond van den oorlog. Hier volgt de gebruikelijke tabel, waaruit blijkt, dat April het hoogste peil aanwijst, ofschoon 4 groepen reeds vaster waren dan in de afgelopen maand het geval was.

Data	Granen en vleesch	Anderc oedings- en genom.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5)	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April	560	350½	626½	493	567	2597	118,0
1 Juli	565½	345	616	471½	551	2549	115,9
1 October	646	405	611½	472½	645	2780	126,4
1 Januari 1915	714	414½	509	476	686½	2800	127,3
1 April	840	427	597	644	797	3305	150,2
1 Juli	818	428	601	624	779	3250	147,7
1 October	809½	470½	667	619½	769½	3336	151,6
1 Januari 1916	897	446	731	711½	848½	3634	165,1
1 April	949½	503	796½	851	913	4013	182,4
1 Juli	989	520	794	895	1015	4213	191,5
1 October	1018	536½	937	858½	1073	4423	201,0
1 Januari 1917	1294	553	1124½	824½	1112	4908	223,0
Einde Jan. "	1310	561	1137	825½	1119½	4953	225,1
" Febr. "	1312½	581½	1189	829½	1159½	5072	230,5
" Mrt. "	1346	610½	1226	834½	1283	5300	240,9
" April "	1362	642	1240	842	1293	5379	244,5
" Mei "	1376½	648	1261½	839½	1286½	5412	246,0
" Juni "	1432½	652½	1441	841½	1278½	5646	256,6
" Juli "	1333½	607	1512	840	1296½	5589	254,4
" Aug. "	1342	670	1504½	830	1311½	5658	257,1
" Sept. "	1221½	726	1509½	822½	1354½	5634	256,1
" Oct. "	1226½	724	1575½	824	1351	5701	259,1
" Nov. "	1236½	679	1660½	848	1344	5768	262,2
" Dec. "	1286½	686	1684½	839½	1348½	5845	265,7
" Jan. 1918	1221½	686	1719½	829	1329	5785	262,9
" Febr. "	1235	693	1733	838	1319	5818	264,4
" Mrt. "	1238	697	1777	836	1319	5867	266,6
" April "	1244	744½	1760	850	1342½	5941	270,0

In de eerste groep deed zich bij tarwe stijging voor. Aardappelen waren iets duurder en gerst wat goedkoper, terwijl Britsche haver meer dan 3 sh. viel. De belangrijkste beweging gaf echter suiker te zien met een stijging van 11 sh. als gevolg van de voorgestelde vermeerdering van het recht op dit product.

Belangrijk was het verloop in de achter ons liggende maand op de katoenmarkt, waar gemakkelijker prijzen een aanvang namen. Amerikaanse Middling noteerde lager dan sedert October is voorgekomen. Egyptische variëteiten waren minder geneigd in het volgen der dalende richting voor het ruwe product. Garen en doek in plaats van bij deze beweging aan te sluiten, geven nog wat vaster noteeringen te zien.

Van de metalen is niet veel te berichten, behalve de sterk geprononceerde stijging voor tin. Standaardtin liep tot £ 350 per ton op en blijft nog stijgende. Bij de diversen vertoonde ook talk aanzienlijke prijsvermeerdering, terwijl de rubbernoteering zich nog een weinig verbeterde.

Kleinhandelsprizen. De verhoudingscijfers van verbruiksartikelen, in den handel gebracht door de Coöperatieve Winkelvereniging van „Eigen Hulp” te Amsterdam, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Leeuwarden en 's-Gravenhage (voorheen E. H.), welke — zooals de lezer weet, thans nog slechts voor dezulke, waaromtrent in de verslagmaand en de daaraan voorafgaande door dezelfde coöperaties prijsopgaven werden verstrekt — door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd worden, zijn de navolgende.

Artikelen	1913	1914	1915	1916	1917	Febr. 1918	Mrt. 1918
Koffie	94	88	91	100	118	171	176
Margarine	127	99	102	110	122	132	133
Olie (boter)	94	97	130	149	232	336	394
Stroop	103	107	130	157	320	—	593
Stijfsel	100	100	125	161	179	189	189
Suiker (basterd)	89	91	105	115	116	116	118
„ (melis)	85	89	98	102	103	103	103
Zout	80	80	90	90	110	190	190

De prijzen voor het jaar 1893 werden gelijk 100 gesteld.

DE NIEUWE ENGELSCH-EGE BELASTING OP CHEQUES.

Waar wij enkele weken geleden (zie No. 122) in dit orgaan enkele der nieuwe Duitse belastingontwerpen bespraken, in de eerste plaats die, welke vermoedelijk den meesten invloed zullen oefenen op de financieel-economische verhoudingen bij onze Oosterburen, daar is het van belang, en volledigheidshalve ook noodzakelijk, dat wij thans het oog naar het Westen richten, nu in Engeland een complex van wetten tot stand is gekomen, dat zeer zeker versterking der schatkist ten gevolge zal hebben, doch dat tevens de tendens heeft, de tot nu toe gevolgde banen van het financieel verkeer te verleggen.

De nieuwe belastingen worden getaxeerd per jaar een bedrag van £ 114 millioen meer te zullen opbrengen. Een groot gedeelte hiervan wordt gevonden uit indirecte heffingen; zoo worden de belastingen op spirituelen, bier, tabak, lucifers en suiker sterk opgevoerd. Daarnaast vormt bijna iedere directe heffing een object, dat voor verhooging van het percentage in aanmerking komt (uitgezonderd zijn de oorlogswinstbelasting en de successie-rechten), terwijl als nieuwe heffing wordt ingevoerd de belasting op weelde-artikelen ten bedrage van 2 pence per shilling, hooger derhalve dan de in den aanvang van dit jaar in Frankrijk doorgevoerde belasting van gelijken aard, die slechts 10 pCt. bedraagt.

Van de belastingen, die overigens voor verhooging in aanmerking zijn gekomen, noemen wij hier: het posttarief, de inkomstenbelasting en het chèquezegel. Het is wel tekenend, dat laatstgenoemde heffing de meeste beroering in de financieele en economische wereld heeft teweeggebracht; tekenend voor de richting, waarin zich het Engelsche financiewezen in de laatste decennien heeft ontwikkeld. Het is n.l. niet de omvang der belasting (de verhoogde opbrengst wordt slechts geraamd op £ 750.000 per jaar en dit niettegenstaande een verdubbeling van de heffing tot 2 d. per chèque), doch het principe, dat tot zoo vele protesten aanleiding heeft gegeven. Tot goed begrip hiervan behoeft men slechts de plaats te beschouwen, die de chèque in de Engelsche samenleving langzamerhand is gaan innemen. Het is een bekend feit, dat niet alleen zakenmensen, doch vrijwel alle particulieren een rekening bij hunnen bankier hebben, een credit-saldo, waartegen zij te allen tijde kunnen trekken door middel van de chèque. Hierdoor is langzamerhand een onderling verkeer ontstaan, dat bijna geen behoefte heeft aan gereed geld, doch dat de credit-saldi bij de banken ontzaglijk heeft doen aanzwellen. Tot staving van dit betoog veroorloven wij ons een klein citaat uit het overzicht der Effectenbeurzen in No. 120 van dit orgaan. Hierin wordt medegedeeld, zij het in een ander verband, dat het bedrag aan deposito's der Joint Stock Banks in 1890 nog slechts £ 368.663.000 beliep, terwijl dit thans niet minder dan £ 1.365.297.000 heeft bereikt. Ongetwijfeld hebben de oorlogsjaren een meer dan gewone toename aan deposito's teweeggebracht, doch ook in de jaren vóór 1914 was een zeer aanzienlijk accres te bespeuren. Het staat vast, dat het chèque-gebruik deze toename van den banken toevertrouwde vreemde gelden, geweld in de hand heeft gewerkt.

De laatste jaren nu hebben ook op bankgebied in Engeland groote hervormingen te voorschijn geroepen. Meer en meer werd het Duitsche voorbeeld ter navolging genomen; fusies werden tot stand gebracht, directe deelneming aan en financiering van handel en industrie, zoowel binnenslands als voor de overzeesche betrekkingen, werd een doel, dat als naast-bereikbaar voor ogen werd gesteld. De mogelijkheid hiertoe was te vinden in de geweldige sommen, die vanuit het gansche land naar de tot slechts enkele groepen zich concentreerende banken vloeiden. Niet alleen als een privaet belang, doch veeleer nog als een landsbelang werd deze koersverandering beschouwd, als een conditio sine qua non, waar het zou gelden de economische heerschappij na den oorlog te behouden, althans in die landen, waar dit vóór 1914 het geval is geweest.

Het ligt dan ook voor de hand, dat in de eerste plaats uit bank- en bankierskringen oppositie tegen de verhooging van het chèque-zegel is gerezen. Men is bevreesd voor een sterke vermindering van het chèque-verkeer en voor een daarmede samengaand streven van het publiek om zelf zooveel mogelijk kasmiddelen voorradig te hebben, teneinde het dure chèque-trekken te vermijden. Naast inflatie wordt een ernstige afname der deposito's als gevolg hiervan waarschijnlijk geacht, waardoor ongetwijfeld het hierboven genoemde streven der banken sterk zou worden bemoeilijkt, zoodat niet onmogelijk gemaakt. Wellicht worden de bezwaren thans wel iet of wat te groot gezien, doch wij zeiden in den aanvang van deze beschouwing, dat de nieuwe voorschriften de *strekking* hebben de banen van het financieele verkeer te verleggen; deze *strekking* kan in geen geval worden ontkend, al zal de practijk moeten leeren, of de gevolgen zoo nadeelig zullen zijn.

Dat de regeering overigens ernstige gevolgen van een vermindering van het chèque-verkeer wel inziet, bewijst de mededeeling van den heer Bonar Law, den Chancellor of the Exchequer, dat hij niet zou aarzelen de wet in te trekken, indien hem zou blijken, dat een belangrijke afname van het chèque-gebruik zou zijn te constateeren. Hij voegde er echter dadelijk bij, dat hij niet van dat gevoelen was.

Wij hebben het nuttig geoordeeld de in Engeland zelve geopperde bezwaren tegen een oogenschijnlijk zoo geringe belastingverhooging hier uiteen te zetten. Allereveng, ook ten onzent, moeten de regeeringen omzien naar uitbreiding van de inkomsten der schatkist. Ongetwijfeld een absolute noodzakelijkheid. Hoofzaak hierbij moet echter zijn, het ontwijken van iedere toepassing, die het historisch gegroeide en uit noodzakelijkheid opgebouwde, aantast en vervormt. De directe voordeelen van hoogere opbrengst staan dan in geen verhouding tot de latere nadeelen. BROWER.

AANTEKENINGEN.

Ontwikkeling van den eigen graanbouw in de neutrale landen gedurende den oorlog. — Een bijdrage van Sir R. Henry Rew in het Januari-nummer van het tijdschrift der Royal Statistical Society bevat belangwekkende cijfers omtrent de ontwikkeling, die de eigen graan- en aardappelbouw in de verschillende neutrale landen van Europa genomen heeft.

Beteelde oppervlakte in 1000 acres

	Nederland		Denemarken		Zweden	
	gem. 1911-13	1917	gem. 1911-13	1917	gem. 1911-13	1917
Tarwe	142	123	122	131	255	329
Gerst	67	52	590	594	441	437
Haver	343	371	1.037	981	1.951	1.927
Rogge	561	463	632	436	988	813
Aardapp. ...	419	419	145	143	377	366

Met leedwezen moet geconstateerd worden, dat bij vergelijking dezer cijfers, die slechts voor Nederland

aan een nadere contrôle konden worden onderworpen, ons land een verre van gunstig figuur maakt.

	Noorwegen		Zwitserland		Spanje	
	gem. 1911-13	1917	gem. 1911-13	1917	gem. 1911-13	1917
Tarwe	12	14	104	139	9.654	10.219
Gerst	89	97	13	19	3.577	4.085
Haver	263	307	81	70	1.299	1.424
Rogge	37	48	60	55	1.949	1.940
Aardapp. ...	102	114	137	140	632	760
Mais	—	—	3	5	1.132	1.102

Naast deze cijfers kan het van belang zijn, enkele cijfers te geven nopens Engeland, waaruit de invloed blijkt van de in begin 1916 door Lloyd George getroffen maatregelen.

Beteelde oppervlakte in 1000 acres

in het Vereenigd Koninkrijk

	1914	1917
Tarwe	1.906	2.104
Gerst	1.873	1.797
Haver	3.899	4.762
Aardappelen	1.209	1.365

Rogge wordt, als men weet, in Engeland niet of vrijwel niet verbouwd.

Bombardement-premiën. — De „Economiste Européen” bericht, dat de verzekering tegen de gevaren van bombardement 1 April j.l. afhankelijk was gesteld van eene vergunning van den staat deze transacties te beoefenen. Een verordening van den minister „du Travail et de la Prévoyance sociale” bepaalt sedert maximum-premiën voor Frankrijk en Algiers voor deze soort verzekering. Voor Parijs en het departement van de Seine gelden de volgende maxima. Voor onroerende inclusief huisraad van particulieren, 3 % voor luchtaanvallen en 2 % voor beschieting uit een kanon, gecombineerd 4,25 %. Andere gebouwen (fabrieken enz.) 6 % voor het eerste, 3 % het tweede en 7,50 % gecombineerd. De premies zijn gelimiteerd voor een kapitaal van 10.000 frs. tot 20 frs. voor luchtaanvallen, 10 frs. voor beschieting uit een kanon en 25 frs. voor alle risico's gecombineerd.

Abusievelijk staat in het vorig nummer vermeld, dat het rendement van de 3 mnd. schatkistpromessen 2½ is; dit moet zijn 2½ pCt.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Thee. In het tijdvak van 15 Juni tot 15 Augustus zal op de oude theekaart een hoeveelheid van 1½ ons thee beschikbaar kunnen worden gesteld. De prijs bedraagt thans voor den kleinhandel f 1,45 per pond. In het genoemde tijdvak zal ook de verkoop van thee in café's, hotels, sociëteiten, enz. zijn vrijgelaten.

Vroege aardappelen. Met ingang van 27 Mei is het vervoerverbod voor vroege aardappelen weder in werking getreden.

Kaas. Met ingang van 26 Mei is verboden de verkoop, de aflevering en het vervoer van kaas.

Voor kaas zal een rantsoeneering worden ingevoerd, 2½ ons per persoon per twee weken.

Zeepegeling. Het verbod tot vervoer en aflevering van harde zeep en zeepoeder is niet van toepassing op schuurmiddelen en dergelijke, mits het vetzuurgehalte 3 pCt. niet overschrijdt.

Benzine. Het vervoer van hoeveelheden benzine tot en met 10 liter behoeft niet meer door een vervoerbewijs gedekt te zijn. Het vervoer in het reservoir van een motorrij-, motorvoer- of motorvaartuig blijft echter verboden.

Rijwielbanden. Voor herstellende weder bruikbare rijwielbuitenbanden gemerkt X is een maximum-tusschenhandelsprijs vastgesteld van f 2,25.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	25 Mei 1918	20 Juli 1914
Ned. Bank	{ Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15 Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15 Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '14	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14 " 23 " '14 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 7 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oosteur. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 9 " '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 " 20 Mrt. '18	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	6 " 14 Dec. '17	4 1/2 " 11 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	4 1/2 " 31 " '14	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " —
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/4-4 1/4	—
Javasche Bank	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call. money
25 Mei '18	2 1/2-3 1/4 ¹⁾	2 1/2-3 1/2	3 1/2 ¹⁾	4-5/8	—	5-3/4 ¹⁾
20-25 " '18	2 1/2-3	2 1/2-3 1/2	3 1/2-3 3/4	4-5/8	—	4 1/2-5 3/4
13-18 " '18	2 1/2-3 1/6	2 1/2-3 1/2	3 1/2 ¹⁾	4-5/8	—	3-5 1/2
6-11 " '18	3-3 1/4	3 1/2	3 1/2 ¹⁾	4-5/8	—	3-6
21-26 Mei '17	2-1/4	2-1/2	4 23/32	4-5/8	—	2-3 1/4
22-27 Mei '16	1 1/4-2 1/4	2 1/4-3/4	4 9/10	4 1/4-5/8	—	2-1/2
20-24 Jul. '14	3 1/8-3 1/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 24 Mei.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Vaste en flauwe stemmingen wisselden elkaar deze week onophoudelijk af. Een bepaalde richting was er niet te bemerken. Na een flauwe opening op Dinsdag, waardoor Londen weder op 9.42 1/2, Berlijn op 38.80 en Parijs op 34.90 kwam, was er de volgende dagen-meer vraag, zoodat Donderdag b.v. weder 9.65 voor Londen werd betaald en Marken a 39.40 verhandeld werden. Den volgenden dag was er voor Londen overwegend aanbod, maar bleven Marken nog gevraagd. Zaterdag waren echter alle wissels weder aangeboden. In dezelfde richting bewogen zich ook de koersen voor de overige landen, ook de neutrals, met uitzondering voor Spanje, dat vrijwel de geheele week gezocht was.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	St. Petersburg	New York
20 Mei 1918 ..	—	—	—	—	—	—
21 " 1918 ..	9.42 1/2	34.82 1/2	38.80	23.87 1/2	—	1.98
22 " 1918 ..	9.44	34.80	38.90	23.90	—	1.98 1/4
23 " 1918 ..	9.61	35.50	39.30	24.20	—	2.02
24 " 1918 ..	9.50 1/2	35.15	39.40	24.30	—	2.—
25 " 1918 ..	9.46 1/2	34.95	38.95	24.10	—	1.98 1/2
Laagste d. w. 1)	9.40	34.70	38.60	23.50	—	1.97
Hoogste " " 1)	9.65	35.50	39.80	24.45	—	2.02
18 Mei 1918 ..	9.41 2)	34.80 2)	38.50 2)	23.30 2)	—	2.—
11 " 1918 ..	9.71 1/2	35.85	39.80	24.95	—	2.03 3/4
Muntpariteit ..	12.10 3/8	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 17 Mei 1918.

Data	Stock-holm	Kopen-hagen	Chris-tiania	Zwittser-land	Spanje	Batavia telegrafisch
20 Mei 1918	—	—	—	—	—	—
21 " 1918	68.05	62.20	62.30	48.90	57.—	99 1/2-100 1/2
22 " 1918	68.—	62.20	62.40	49.—	57.—	99 1/2-100 1/2
23 " 1918	68.50	62.50	63.10	49.35	56.75	99 1/2-100 1/2
24 " 1918	68.60	62.80	63.50	49.40	57.40	99 1/2-100 1/2
25 " 1918	68.20	62.40	63.20	49.20	57.50	99 1/2-100 1/2
L'ste d. w. 1)	67.75	61.80	62.—	48.80	56.—	99 1/4
H'ste " " 1)	68.75	63.—	63.55	49.55	58.—	100 1/2
18 Mei 1918	68.15 2)	61.75 2)	62.50	49.70 2)	58.—	99 1/2-100 1/2
11 " 1918	69.05	63.90	64.—	49.40	58.—	99 1/2-100 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave 2) Noteering van 17 Mei.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
25 Mei 1918	4.76.45	5.71 1/2	nom.	49
Laagste d. week..	4.76.45	5.71 1/8	—	48 3/4
Hoogste " " ..	4.76.45	5.72	—	50
18 Mei 1918	4.76.45	5.71 1/8	nom.	50 1/2
11 " 1918	4.76.45	5.71 3/8	nom.	48 1/8
Muntpariteit	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	Tijdsperk 8-21 Mei 1918		21 Mei 1918
		5 April 1918	7 Mei 1918	
Alexandrië...	Piast. p. £	97 7/10	97 7/10	97 7/10
B. Aires	d.p.gd.pes.	50 3/4	50 3/4	51 3/4
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/5 1/2	1/6 1/2	1/6 1/16
Hongkong ..	id. p. \$	3/0 3/4	3/1 3/8	3/1 1/2
Lissabon	d.p.escudo	28 3/8	29 3/8	29
Madrid	Peset. p. £	18.28	17.13	16.90
Montevideo..	d.p.peso	63 1/2	65	64
Montreal....	\$ per £	4.84 3/4	4.82 1/2	4.80 1/2
Petrograd ...	R. p. £ 10	nom.	nom.	nom.
R.d.Janeiro 1)	d.p.milr.	13 3/10	13 1/2	13 1/4
Rome	Lires p. £	41.90	42.76	42.76
Shanghai ..	sh/d.p.tael	4/4	4/5 3/4	4/5 3/4
Singapore ..	id. p. \$	2/3 3/4	2/4 3/2	2/4 3/2
Valparaiso 1)	d.p.pap.p.	15 1/2	16 1/2	16 1/2
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/2 1/10	2/2 7/2	2/2 7/10

1) Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
25 Mei 1918.....	48 7/8	99 1/2	
18 " 1918.....	48 7/8 1)	99 1/2	
11 " 1918.....	49 1/8	99 1/2	
4 " 1918.....	49 1/8	99 1/2	
27 April 1918.....	49 1/4	99 3/8	
26 Mei 1917.....	37 7/8	74 3/8	
27 Mei 1916.....	34 1/10	71 1/8	
20 Juli 1914.....	24 1/16	54 1/8	

1) Noteering van 17 Mei.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 25 Mei 1918.

Activa.

Binnenl. Wissels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 31.341.695,49 B.-bk. „ 1.250.713,51 Ag.sch. „ 17.503.974,41	f 50.096.383,41
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 7.477.686,20	7.477.686,20
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 74.244.191,98 1/2 B.-bk. „ 6.963.103,47 1/2 Ag.sch. „ 50.535.725,84 1/2	f 131.743.021,30 1/2
Op Effecten	f 128.925.521,30 1/2	128.925.521,30 1/2
Op Goederen en Spec.	2.817.500,—	131.743.021,30 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt en Muntmateriaal	—	—
Munt, Goud	f 84.956.570,—	—
Muntmat., Goud	„ 636.481.957,56 1/2	—
	f 721.438.527,56 1/2	—
Munt, Zilver, enz.	„ 7.799.002,10	—
Muntmat., Zilver	„ —	729.237.529,66 1/2
Effecten	—	—
Bel. v. h. Res.fonds. id. van 1/3 v. h. kapit.	f 5.220.093,82 „ 3.990.268,30 1/2	9.210.362,12 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 1.465.000,—	—
Diverse rekeningen	„ 93.612.069,45 1/2	—
	f 1.022.842.052,16	—

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefonds	„ 5.234.534,18 1/2	—
Bankbiljetten in omloop	„ 919.162.465,—	—
Bankassigatiën in omloop	„ 2.342.335,08 1/2	—
Rekening-Courant saldo's: Van het Rijk. Van anderen	f 5.850.798,70 „ 65.007.891,38 1/2	70.858.690,08 1/2
Diverse rekeningen	„ 5.244.027,80 1/2	—
	f 1.022.842.052,16	—

Beschikbaar metaalsaldo	f 529.986.500,13 1/2	—
Op de basis van 2/3 metaaldekking	„ 331.513.802,10 1/2	—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.649.932.500,—	—

Verschillen met den vorigen weekstand:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's	—	4.921.213,20
Buitenlandsche wissels	—	540.677,—
Beleeningen	—	3.550.091,26
Goud	2.198.229,03	—
Zilver	42.624,69	—
Bankbiljetten	—	14.822.930,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	9.620.797,43	—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
25 Mei 1918	721.439	7.799	919.162	73.201
18 „ 1918	719.240	7.756	933.985	62.857
11 „ 1918	721.771	7.493	952.425	60.656
4 „ 1918	721.833	7.331	971.986	64.449
27 April 1918	725.771	7.274	936.472	71.764
20 „ 1918	729.446	7.158	895.117	75.776
13 „ 1918	730.152	7.135	894.911	75.711
6 „ 1918	721.397	7.154	893.899	64.320
30 Maart 1918	722.184	7.285	889.692	59.943
23 „ 1918	723.051	7.337	864.373	66.509
16 „ 1918	723.807	7.323	858.394	58.834
9 „ 1918	722.096	7.225	859.317	65.835
2 „ 1918	723.746	7.240	870.334	71.288
26 Mei 1917	596.273	7.393	750.550	68.471
27 Mei 1916	540.030	4.486	636.983	57.970
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
25 Mei 1918	50.096	18.000	131.743	529.987	73
18 „ 1918	55.018	18.000	135.293	527.115	73
11 „ 1918	58.395	18.000	150.486	525.715	72
4 „ 1918	61.871	18.000	170.593	520.938	70
27 Apr. 1918	46.520	18.000	153.925	530.839	73
20 „ 1918	36.547	18.000	115.576	541.717	76
13 „ 1918	36.597	—	111.694	542.401	76
6 „ 1918	29.243	10.000	115.118	536.216	76
30 Mrt. 1918	19.165	—	115.737	538.809	77
23 „ 1918	20.822	—	108.980	543.478	78
16 „ 1918	21.714	—	103.580	546.945	80
9 „ 1918	24.064	—	111.170	543.537	79
2 „ 1918	26.363	—	124.022	541.907	78
26 Mei 1917	69.561	55.000	85.307	438.932	74
27 Mei 1916	27.694	6.300	69.185	404.748	78
25 Juli 1914	64.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	25 Mei 1918	18 Mei 1918
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 112.880.000,—	f 49.445.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 18.000.000,—	„ 18.000.000,—
Aan zilverbons ..	„ 49.445.000,—	„ 112.880.000,—
	„ 33.604.579,50	„ 33.057.331,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
18 Mei 1918	***	***	—	253.900
11 „ 1918	***	***	—	254.400
16 Febr. 1918	86.643	20.241	170.100	62.581
9 „ 1918	86.469	20.400	169.774	64.384
2 „ 1918	86.061	19.848	168.540	66.611
19 Mei 1917	72.297	22.244	156.571	34.428
20 Mei 1916	53.920	31.892	144.314	35.424
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
18 Mei 1918	—	129.300	—	***	63.700	***
11 „ 1918	—	127.700	—	***	63.100	***
16 Febr. 1918	8.732	35.183	64.363	23.524	60.584	46
9 „ 1918	9.140	35.482	64.975	23.816	60.316	46
2 „ 1918	8.335	35.342	66.337	25.228	59.155	45
19 Mei 1917	6.508	36.852	50.149	8.553	56.783	49
20 Mei 1916	6.512	40.425	44.286	6.363	50.394	47
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
23 Maart 1918	547	1.256	901	1.075	626
16 „ 1918	548	1.256	869	1.088	572
9 „ 1918	546	1.291	884	1.095	748
2 „ 1918	584	1.308	759	1.093	553
24 Maart 1917	762	1.043	1.104	939	360
25 Maart 1916	970	895	835	928	560
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
22 Mei 1918	62.633	50.246	***	***	***
15 " 1918	61.708	49.977	***	***	***
8 " 1918	61.366	49.683	241.004	28.500	216.836
1 " 1918	61.361	49.439	238.058	28.500	213.836
23 Mei 1917	55.076	38.696	157.045	28.500	125.878
24 Mei 1916	60.032	34.743	117.526	28.500	83.775
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-percentage 1)
22 Mei '18	55.581	97.304	38.434	127.600	30.837	18,57
15 " '18	57.317	105.522	41.457	133.820	30.182	17,22
8 " '18	55.872	97.410	37.573	128.130	30.133	18,18
1 " '18	56.460	102.862	34.373	137.652	30.372	17,65
23 Mei '17	45.044	117.611	47.120	131.604	34.830	19,50
24 Mei '16	33.187	76.445	81.405	54.251	43.739	32 1/4
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 3/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-percentage 1)
23 Mei 1918	2.465.889	2.345.524	1.516.618	11.700.247	34
15 " 1918	2.465.819	2.345.393	1.555.846	11.803.870	34
7 " 1918	2.464.955	2.345.192	1.550.545	11.802.332	34
30 April 1918	2.464.796	2.344.999	1.543.195	11.820.793	34
23 Mei 1917	2.561.582	2.533.168	522.360	8.132.076	38
23 Mei 1916	2.503.032	2.463.392	527.547	6.443.316	47
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Mei 1918	14.000.447	7.333.316	***	***
15 " 1918	14.546.209	7.751.370	8.613.300	1.541.600
7 " 1918	13.577.588	6.857.044	8.613.400	1.536.800
30 April 1918	13.887.788	7.055.105	8.587.300	1.529.700
23 Mei 1917	9.220.050	4.640.678	4.573.700	504.500
23 Mei 1916	5.266.386	1.775.453	1.716.700	483.100
23 Juli 1914	760.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Bull.gew. voorsch. a/d. Staat
23 Mei '18	5.381.736	2.037.108	255.487	1.407.374	16.450.000
16 " '18	5.380.980	2.037.108	256.245	1.357.968	16.250.000
9 " '18	5.380.407	2.037.108	255.825	1.300.270	16.150.000
2 " '18	5.379.657	2.037.108	256.116	1.303.893	15.950.000
24 Mei '17	5.269.156	2.033.740	257.493	660.437	10.400.000
25 Mei '16	4.731.513	—	352.436	758.970	7.500.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren.	Rek. Crt. Staat
	1.078.817	1.087.861	937.675	27.073.138	3.162.143	65.497
1.091.394	1.090.083	992.929	29.064.028	3.017.958	89.560	
1.177.399	1.091.821	999.006	27.011.836	3.052.300	46.969	
1.316.081	1.095.412	1.004.032	26.733.186	3.135.363	40.165	
462.395	1.231.625	1.128.453	19.394.509	2.628.814	81.205	
421.811	1.532.093	1.211.840	15.434.971	2.109.144	105.706	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. saldi
23 Mei '18	887.882	98.905	480.000	109.847	1.310.235	256.746
8 " '18	808.733	98.808	480.000	122.005	1.266.338	232.480
2 " '18	805.970	98.776	480.000	125.395	1.265.172	234.550
25 April '18	805.086	98.503	480.000	128.349	1.266.533	235.024
24 Mei '17	381.754	87.543	480.000	73.042	913.401	99.173
23 Mei '16	246.603	61.366	480.000	61.910	700.075	148.207

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
22 Maart '18	1.802.814	899.919	52.500	59.558	1.429.509
15 " '18	1.793.243	890.714	52.500	58.950	1.406.228
8 " '18	1.788.198	916.969	52.500	59.685	1.383.990
1 " '18	1.777.329	905.915	52.500	60.444	1.351.091
23 Maart '17	912.055	352.038	—	10.665	844.603

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dek-kings-percentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
22 Maart '18	871.999	1.882.396	74.011	59,6	63,-
15 " '18	840.732	1.833.275	73.886	61,6	63,3
8 " '18	838.292	1.815.835	73.624	59,2	66,3
1 " '18	801.738	1.820.954	73.401	60,5	66,6
23 Maart '17	106.271	844.603	56.057	80,5	101,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
15 Mrt. '18	681	11.439.631	1.152.208	11.029.244	1.392.492
8 " '18	682	11.438.568	1.164.890	11.190.614	1.395.667
1 " '18	676	11.375.469	1.089.152	11.119.448	1.375.066
21 Febr. '18	686	11.463.952	1.170.737	11.243.053	1.404.882
15 " '18	679	11.527.276	1.139.386	11.089.879	1.381.799
8 " '18	670	11.443.117	1.208.992	10.937.616	1.358.737
1 " '18	675	11.523.854	1.203.956	10.896.831	1.359.956
25 Jan. '18	671	11.541.418	1.199.201	10.777.154	1.399.748

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 27 Mei 1918.

Bij een beschouwing van de internationale effectenmarkten treft het in de eerste plaats, dat er een op het oog onverklaarbare tegenspraak bestaat tusschen de geweldige moeilijkheden, die zoowel de regeeringen, als de groote meerderheid der burgerij in financieel opzicht hebben te doorstaan en het gemak, waarmede aan de beurzen kapitalen worden gewaagd in toemelooze en ondoordachte speculaties. Toch is deze tegenspraak slechts schijn en vormt zij veeleer de keerzijde van de medaille, die aan den anderen kant de oorlogslasten als beeldenaar draagt. Allerwegen toch zijn de kosten van levensonderhoud op een ontzaglijke wijze opgevoerd, zoodat het groote publiek veel sneller in de verleiding wordt gebracht aanvulling van inkomsten te trachten te verkrijgen door een speculatie aan de beurs te ondernemen. Dat het hiermede een tijdlang wel succes kan hebben, verandert echter niets aan de onontkoombare logica, dat per saldo die handelwijze tot een heftige deceptie moet voeren. Deze wetenschap, die bij de leidende kringen op financieel en economisch gebied ongeschokt is gebleven, doet de tegenwoordige tendens op enkele der internationale beurzen dan ook door serieuze kringen met de uiterste zorg beschouwen.

Het sterkst is dit op het oogenblik wel het geval met de beurs te Weenen. De hausse over de geheele linie, waarvan wij vroeger reeds hier ter plaatse melding hebben gemaakt, heeft in de juist achter ons liggende weken verdere en groote vorderingen gemaakt. Wij willen eerst enkele voorbeelden noemen, die deze mededeeling nader illustreeren. Oesterreichische Credit-Aanstaltaandeelen zijn gestegen van Kr. 822½ tot Kr. 922, ondanks den aftrek voor de couponbetaling, die inmiddels plaats heeft gehad. Aandeelen Ungarische Credit monteerden van Kr. 1175 tot Kr. 1300, waarbij dan rekening moet worden gehouden, dat een claim werd verzilverd. Ungarische Eskompte kwam van Kr. 678 op Kr. 820, Austro-Americana, niettegenstaande de tegenspraak omtrent het uitkeeren van een dividend, van Kr. 1370 op Kr. 1626. Dit lijstje zou nog met ettelijke voorbeelden zijn aan te vullen, doch de hier gegeven koersen zijn voldoende om de tendens aan de beurs te Weenen in het juiste daglicht te stellen.

Voor een deel hebben de onderhandelingen, die te Berlijn hebben plaats gehad in verband met een mogelijken uitbouw van het bondgenootschap tusschen de Dubbele Monarchie en Duitschland, de aanleiding tot de hernieuwde hausse gevormd, doch voor het overige en verreweg het grootste gedeelte, moeten hiervoor andere oorzaken worden aangevoerd. Wij noemden hiervoren reeds het verlangen van het publiek, om zijn inkomsten door beursoperaties aan te vullen, doch verder moet speciaal voor Weenen worden gewezen op den invloed, die vanuit Budapest wordt geoefend. Er bestaat n.l. een geweldige tegenstelling tusschen de beide samenstellende deelen van den Oostenrijksch-Hongaarschen Staat. Oostenrijk draagt aan de oorlogslasten het grootste gedeelte bij, n.l. 63,6 pCt. tegen Hongarije slechts 36,4 pCt., terwijl hiertegenover staat, dat Oostenrijk, als overwegend industrieel land, zeer groote moeilijkheden ondervindt met het instandhouden van de verschillende bedrijven, natuurlijk door dezelfde oorzaken, die ook in andere landen den grond voor de industrieele malaise vormen, n.l. gebrek aan materiaal en arbeidskrachten en een zeer gebrekkig vervoer. Hongarije daarentegen is een overwegend agrarische staat, die de vruchten plukt van de duurte van alle landbouw-artikelen. Hierdoor wordt Hongarije ook niet in de noodzakelijkheid gesteld de geweldige bedragen vragende sociale maatregelen te nemen, die in Oostenrijk eisch van gebiedende noodwendigheid zijn geworden en kan het land een surplus aan kapitaal bereiken, dat voor het moment geheel aangewend kan worden tot besparing of tot operaties ter beurze. Men behoeft dan ook slechts een blik te slaan op de balanscijfers der Hongaarsche Banken om dadelijk tot de conclusie te komen, dat de toename van vreemde gelden (deposito's en crediteuren) buitengewoon groot is geweest. Het bankkapitaal heeft hiervan gebruik gemaakt om tot uitbreiding van eigen kapitaal over te gaan, deel te nemen aan nieuwe industrieele ondernemingen, filialen in de provincie te vestigen, enz. enz., doch de geldruimte is desniet-tegenstaande zoo groot, dat zij de speculatie op de meest ruine wijze in de hand werkt. Ongetwijfeld werkt de van nature speculatief aangelegde gezindheid van den Hongaar hiertoe sterk mede, als hoofdoorzaak moet echter de hier weergegeven gang van zaken worden aangeduid.

De geldruimte, die ook in Oostenrijk, zij het in niet zoo sterke mate bestaat, zal vermoedelijk in zooverre een meer gunstige uitwerking hebben, waar zij het slagen van de thans door te voeren achtste Oostenrijksche oorlogsleening

wellicht zal bevorderen. Wederom zullen worden geëmitteerd 40-jarige 5½ pCt. amortiseerbare obligaties, coupon vervallende Maart—September, tot den koers van 92½ pCt., waarvan een half procent vergoeding wordt afgetrokken, benevens een kleine rente-bonificatie, naast 5½ pCt. schatkist-obligaties op korten termijn, die op den 1sten September 1924 aflosbaar worden gesteld. Aan den anderen kant echter worden de vooruitzichten op een welslagen aanmerkelijk verminderd door de gespannen verhoudingen op het gebied der binnenlandsche politiek. Terwijl vroeger slechts de Slavische bevolking blijken gaf zich niet gemakkelijk in het Staatsverband te kunnen schikken, hebben dezelfde symptomen zich in den laatsten tijd ook onder de Deutsche inwoners voorgedaan. Men heeft echter inmiddels pogingen aangewend teneinde aan de bezwaren der Deutsche bevolking eenigszins tegemoet te komen; het is wel buiten twijfel, dat bij de samenkomst der Keizers in het Deutsche hoofdkwartier de ontstemming der Deutsche bevolkingsgroep een onderwerp van ernstige onderhandeling heeft uitgemaakt.

Een speciale moeilijkheid voor Oostenrijk, wat het succes der oorlogsleening betreft, is voorts nog te vinden in de buitengewone wijze, waarop de banken „in Anspruch” zijn genomen voor zoover het betreft de financiering van het toch reeds kleinere Hongaarsche deel der oorlogslasten. Zoo heet Hongarije onlangs Mk. 600 miljoen schatkistwissels op korten termijn geëmitteerd, waarvan Oostenrijksche Banken 50 pCt. voor haar rekening hebben genomen. Deze schatkistwissels mogen eerst in omloop worden gebracht, nadat de achtste Hongaarsche oorlogsleening zal zijn uitgegeven, zoodat een aanmerkelijk deel van het beschikbare kapitaal a priori reeds geïmmobiliseerd is. Te ernstiger is dit feit, waar de Hongaarsche Regeering voorloopig niet genoodzaakt is tot de doorvoering der achtste Hongaarsche leening over te gaan, daar zij er geen behoefte aan heeft, zich nieuw geld op deze wijze te verschaffen. In ingewijde kringen wordt het te bereiken totaal der inschrijvingen op de Oostenrijksche leening niet al te hoog beoordeeld.

Ter beurze van Berlijn viert mede de ongebreidelde speculatie hoogtij. Ook hier kan één enkel voorbeeld meer zeggen dan lange tabellen met koersvergelijkingen. Zoo zijn te Berlijn, zoowel als te Frankfurt a/M., van ouds nog bekend de aandeelen van de West-Deutsche Eisenbahn A. G. Hiervan zijn slechts Mk. 900.000 in omloop. In rang vóór deze aandeelen komen de resteerende obligaties, saldo eener obligatieleening ad Mk. 10.000.000, dat bij de plaats gehad hebbende reorganisatie niet in obligaties der oorlogsleeningen ingewisseld is, benevens Mk. 9,46 miljoen preferente aandeelen. Daarenboven toont de balans voor 1916 een verliesaldo aan van Mk. 8,12 miljoen, zoodat ongeveer het tienvoudige van het gewone aandeelenkapitaal als verloren mag worden beschouwd. Desniettegenstaande heeft de zucht naar speculatie deze aandeelen in den kring der belangstelling getrokken; einde 1916 was de koers 3 pCt. Onlangs heeft men 10 pCt. voor deze waardelooze papieren betaald en thans is de koers zelfs tot 20 pCt. gestegen.

Ook aandeelen Bemberg, welker koersverloop wij in deze kolommen reeds releveerden, konden hun stijging verder voortzetten. Ongetwijfeld liggen hieraan toekomstverwachtingen ten grondslag, al zal de ontwikkeling der verhoudingen nog moeten leeren, in hoeverre deze verwachtingen een reële basis bezitten. Men mag zonder overdrijving wel aannemen, dat deze thans, zelfs al mochten de meest gunstige veronderstellingen worden bewaarheid, veel te hoog worden angeslagen, waar het fonds actueel 200 pCt. boven de noteering van 14 dagen geleden wordt verhandeld.

Van de meer courante fondsen zijn montaanwaarden te Berlijn sterk gevraagd; klaarblijkelijk worden zij gekocht in ruil voor aandeelen in industrieele ondernemingen, nu men van deze laatste teleurstellende dividend-uitkeeringen verwacht. Zeer vast waren voorts aandeelen in electriciteits-ondernemingen, onder leiding van aandeelen A. E. G., waarvan verluidd, dat zij bij de te verwachten oprichting der nieuwe maatschappij, die het Deutsche „de Wandel”-bezit zal overnemen, een overwegenden invloed zullen verkrijgen.

Te Parijs is de stemming ter beurze nog steeds mat gebleven, voornamelijk onder invloed van de zeer groote eischen, die aan de Bank van Frankrijk worden gesteld. Deze eischen zijn zoo veelomvattend geworden, dat in de Fransche pers reeds stemmen zijn opgegaan voor het emitteren van een internationale leening der gezamenlijke geallieerden, eenigszins volgens het plan, dat een jaar geleden ongeveer van Russische zijde is geopperd. Van week tot week stijgt de bankbiljettenomloop en de Banque de France bevindt zich daarom in de noodzakelijkheid voortdurend vergunning tot uitbreiding van dezen omloop aan te vragen. Nadat op 11 Februari j.l. toestemming tot uitbreiding der bankbiljet-tencirculatie tot 27 milliard francs was verkregen, werd één

dezer dagen overgegaan tot verlegging der grens tot Fr. 30 milliard. Voor den oorlog bedroeg de circulatie niet meer dan Fr. 6,8 milliard. De voorschotten aan de regering zijn thans gestegen tot Fr. 16,45 milliard, zoodat ook hier de grens ad Fr. 18 milliard ongeveer bereikt is.

Te New York is de tendens onafhankelijk van die der overige geallieerde landen gebleven. Daar was de stemming over het geheel zeer vast te noemen, ondanks het feit, dat de verwachte verhooging van den koperprijs van 23½ op 24½ of 25 dollarcenten per pond niet tot stand is gekomen. Daar de oude prijs echter slechts is vastgesteld voor een termijn van 75 dagen, wettigt dit het vermoeden, dat toch nog onder den invloed der groote belanghebbenden tot een wijziging ten gunste der producenten zal worden besloten. Nu de derde oorlogsleening een volkomen succes is geworden, is overigens de financiële horizon opgeklaard, zoodat meer aandacht kan worden geschonken aan de resultaten der industriële ondernemingen afzonderlijk. Zoo vormden o.a. preferente aandelen Hide & Leather op sommige dagen een centrum van belangstelling in verband met de groote winsten, die door deze maatschappij thans worden gerealiseerd. Ook aandelen Steel werden voortdurend uit de markt genomen, hoewel hier in verband met de onlangs plaats gehad hebbende koersverbetering wel eenige winstnemingen te constataren vielen.

De spoorwegmarkt is kalm doch in vaste tendens gebleven. Naar het schijnt wordt alles in het werk gesteld om de financiële positie der spoorwegen in zoo goeden staat te houden, dat na den oorlog de aandeelhouders zonder verlies of achteruitgang weder in het bezit der ondernemingen gesteld kunnen worden.

Te onzen heeft de staatsfondsenmarkt weinig aanleiding tot bijzondere opmerkingen gegeven. In verband met de ruime geldmarkt waren de koersen vast, zonder dat nochtans van groote vraag kon worden gesproken. Met name beweegt de Staatsleening 1917 zich nog steeds op een sterk verlaagd koerspeil; het geschokte vertrouwen brengt het publiek er niet toe, belang bij dit fonds te nemen, ook niet, indien het rendementspeil in verhouding tot andere beleggingswaarden hiertoe wel aanleiding zou geven.

	21 Mei.	24 Mei.	27 Mei.	Rijzing of daling.	
5 % Ned. W. Schuld	94	94	94 ^{15/16}	+ 15/16	
4½ % " " " "	1916	94½	94 ^{15/16}	— 1/2	
4 % " " " "	1916	87 ^{9/16}	86¼	87 ^{9/16}	+ 1/16
3½ % " " " "	78¾	78¼	77¾	— 1	
3 % " " " "	69 ^{13/16}	69¾	69 ^{13/16}	— 11/32	
2½ % Cert. N. W. S.	59 ^{9/16}	59¾	59 ^{9/16}	+ 9/16	
5 % Oost-Indië 1915	97 ^{7/8}	97¾	97½	— 1/8	
4 % Hongarije Goud	43¼	43¼	43¼	— 1/8	
4 % Oostenr. Kronenrente	39	39 ^{5/16}	38¾	— 5/8	
5 % Rusland 1906	25	24½	24½	— 1/2	
4½ % Iwangorod Dombro . .	23 ^{1/8}	22½	22	— 1½	
4 % Rusland Cons. 1880 . .	21 ^{9/8}	21½	21½	— 1/8	
4 % Rusl. bij Hope & Co. . .	23 ^{11/16}	23	22	— 1½	
4½ % China Goud 1898 . . .	54	54	54	—	
5 % Brazilië 1895	59¼	56¾	57	— 2¼	

Van de locale markten trokken suikerwaarden wederom groote belangstelling. Naar aanleiding van berichten uit Nederlandsch-Indië, dat enkele verschepingen van suiker hebben plaats gehad, konden de toonaangevende soorten op sommige dagen een flink koersherstel bereiken. Toen echter bekend werd, dat de prijzen, tot welke was verkocht, nauwelijks de productiekosten dekten, bleef een reactie niet uit, zoodat op het einde der berichtperiode een herstel van eenige betekenis niet te constataren was. Ook de uitingen van protest, op de jongste vergadering der Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden naar voren gebracht, hadden geen gunstige uitwerking op het koerspeil. Men vreesde bovendien, dat ook andere ondernemingen, als de Handelsvereniging „Amsterdam”, ondanks de krachtige financiële positie, er wellicht toe zullen moeten besluiten hun liquide middelen uit te breiden, hetzij door uitgifte van aandelen, hetzij door het opnemen van een obligatieleening. In dit geval zou dan wel profijt getrokken kunnen worden van de jongste voorvallen bij de Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden, doch niet te ontgaan zou zijn de omstandigheid, dat de aandelen een, zij het wellicht tijdelijke depreciatie zouden hebben te ondergaan. Tot de lustelooze houding, speciaal voor aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” heeft ook nog medegewerkt de vrees, dat het in uitzicht gestelde slot-dividend dezer maatschappij ad 10 pCt. niet zou worden uitgekeerd.

In de tabaksafdeeling heeft na de jongste heftige daling een herstel van betekenis plaats gevonden, vooral onder den invloed van de mededeelingen in de verslagen der Deli-Batavia Maatschappij en der Holland-Sumatra-Mij., waaruit

is gebleken, dat de vraag naar dit Indische product zoo groot blijft, dat koopers zich gaarne vele en groote risico's getroosten. Tot de krachtige koersverheffing in sommige soorten, met name in aandelen Senembah, heeft ook nog medegewerkt de omstandigheid, dat een krachtige contraminedepartij was ontstaan, die tot dekkingsaankopen is overgegaan.

Hieraan moet ook de koersverheffing op de rubbermarkt worden toegeschreven, vooral voor aandelen der Rubber-Cultuur Maatschappij „Amsterdam”. De berichten toch van de rubbermarkt zijn niet zoo geruststellend: vele ondernemingen zijn reeds overgegaan tot inkrimping van haar productie, terwijl de opbrengstprijzen zeer verre onder de taxaties van eenige maanden geleden blijven. Slechts een spoedig herstel van het scheepvaartverkeer kan, volgens de opinie van deskundigen op dit gebied, een groot verlies voor de rubberproducenten voorkomen.

De petroleumafdeeling was voornamelijk optimistisch gestemd voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij. Men sprak hier van plannen tot het doorvoeren van een nieuwe emissie benevens van het uitkeeren van een slot-dividend ad 17 pCt. Ongetwijfeld heeft tot de zeer geanimeerde stemming ook medegewerkt de sterke koersstijging te Londen in aandelen Shell.

Voorts waren aandelen Orion Petroleum Maatschappij sterk gevraagd in verband met geruchten, dat een Oostenrijksch concern reeds stappen zou hebben ondernomen om te geraken tot overname der maatschappij. Spoedig echter na het circuleeren van deze geruchten werd er geen geloof meer aan geslagen, zoodat de koersverbetering niet geheel behouden kon blijven.

Ook aandelen Perlak waren gezocht in verband met de verhooging van de dividend-uitkeering van 4¼ tot 5½ pCt.

	21 Mei.	24 Mei.	27 Mei.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	192 ^{7/8}	187½	186*	— 6½
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	169 ^{7/16}	171½	169½	+ 1/16
Rotterd. Bankvereniging . .	134½	134½	134	— 1/2
Amst. Superfosfaatfabriek . .	164¼	162	163	+ 1¼
Van Berkel's Patent	153	159¾	158¼	+ 1¼
Insulinde Oliefabriek	199	214¾	217	+ 18
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	104	103¾	104¾	+ ¾
Ned. Scheepsbouw-Mij.	152	149	152	—
Philips' Gloeilampenfabriek	334½	337½	340	+ 5½
R. S. Stokvis & Zonen	645½	645	645	— 1/2
Vereenigde Blikfabrieken . .	125	121	123	— 2
Compania Mercantil Argent.	218¾	217½	219 ^{7/8}	+ 1½
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	115	114 ^{9/16}	114 ^{9/8}	— 7/8
Handelsver. Amsterdam . . .	292	288½	284½	— 7½
Holl. Transatl. Handelsver.	151½	152	—	+ 1/2
Linde Teves & Stokvis	229½	229¾	229½	—
Van Nierop & Co's Handel-Mij	189	188	187	— 2
Tels & Co's Handel-Mij	179	182	180½	+ 1½
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	186 ^{1/8}	189¾	187¾	+ 1½
Kon. Petroleum-Mij.	521	540½	535¾	+ 14¾
Orion Petroleum-Mij.	82	83¼	81¾	— 1¼
Steauna Romana Petr.-Mij . .	195¾	193 ^{7/8}	190½	— 5¼
Amsterdam-Rubber-Mij. . . .	154	158¼	159	+ 5
Nederl.-Rubber-Mij.	94	96	95½	+ 1½
Oost-Java-Rubber-Mij.	184	196¼	200	+ 6
Deli-Maatschappij	429½	426	434	+ 4½
Medan-Tabak-Maatschappij . .	182½	181½	185½	+ 3
Senembah-Maatschappij	527½	532½	538	+ 10½

* ex dividend.

De scheepvaartafdeeling kon in de afgelopen berichtperiode niet veel interesse trekken. Zelfs het tamelijk teleurstellende bericht, dat de Rotterdamsche Lloyd slechts een dividend van 15 pCt. zal uitkeeren, had slechts geringe uitwerking; als tegenhanger fungeerden de berichten uit Indië en Amerika, dat de vaart tusschen deze landen weder eenigszins zal worden hersteld. De koersen toonen per saldo slechts geringe variaties aan.

	21 Mei.	24 Mei.	27 Mei.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	367½	365½	368	+ 1/2
" " " " " " " "	348	343	346¾	— 1¼
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij . .	251	252	255	+ 4
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	167½	163¼	163¼	— 4¼
Hollandsche Stoomboot-Mij. .	201	199¾	195	— 6
Java-China-Japan-Lijn	255½	253	253	— 2½
Kon. Hollandsche Lloyd	165	164½	161½	— 3½
Kon. Ned. Stoomboot-Mij. . . .	230¼	229¼	229¼	— 1
Kon. Paketvaart-Mij.	250½	246½	245½	— 5
Maatschappij Zeevaart	297 ^{7/8}	295	295	— 2 ^{7/8}
Nederl. Scheepvaart-Unie . . .	243	245½	244¼	+ 1¼
Nievelt Goudriaan	1140	1140	1140	—
Rotterdamsche Lloyd	257 ^{3/8}	257¼	253	— 4¾

	21 Mei.	24 Mei.	27 Mei.	Rijzing of daling.
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	340	340	340	
„ „ „Nederland”	248 1/2	244 1/4	242	- 6 1/2
„ „ „Noordzee”	217	213 1/4	206	- 11
„ „ „Oostzee”	318 3/4	324	324	+ 5 1/4

De Amerikaanse markt was vrij levendig van toon. Nu er zoo geringe „features” op de locale afdelingen zijn, wordt de aandacht van het publiek wat meer tot de Amerikaanse fondsen getrokken, zoodat vrij groote afdoeningen tot stand konden komen. Het meest wel in aandelen Steel; voorts waren aandelen Hide & Leather gevraagd in verband met de koersverheffing te New York.

	21 Mei.	24 Mei.	27 Mei.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	72 5/16	72 1/4	72 5/16	
Anaconda Copper	136 1/16	134 7/8	130 1/2	- 5 1/16
Un. States Steel Corp.	91 7/8	92 1/8	90 29/32	- 1 1/32
Atchison Topeka	82 1/8	82 15/16	83 3/4	+ 1 1/8
Southern Pacific	83 1/8	81 7/8	81 3/4	- 1 3/8
Union Pacific	121 1/2	119 3/4	120	- 1 1/2
Int. Merc. Marine afgest.	31 1/2	30 13/16	30 3/32	- 1 1/32
„ „ „ prefs.	104 1/2	104	103 7/16	- 1 1/16

De geldmarkt bleef gedurende de gansche berichtsperiode ruim; prolongatie noteerde regelmatig 2 1/2 pCt. Alleen aan het slot viel een zekere stroefheid op te merken, waardoor de prolongatievoet tot 3 1/2 pCt. werd opgevoerd.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

27 Mei 1918.

Sedert het bericht in dit blad van 15 Mei is geene verandering van beteekenis ingetreden in de hooggespannen verwachtingen van de te velde staande graanoogsten. In de West-Europeesche landen heeft het koele weder van einde April en begin Mei den snellen groei van de plant wel eenigszins belemmerd, doch van werkelijk schadelijke gevolgen is geen sprake: Frankrijk verwacht een veel grooteren oogst dan in het vorige seizoen, toen die dan ook buitengewoon klein was. Groot-Britannië en Ierland hebben eene zeer veel grootere met graan bezaaide oppervlakte, terwijl voor aardappelen 25 pCt. meer land in gebruik is dan het vorige jaar. Gemeld wordt zelfs, dat de geheele achteruitgang van de oppervlakte van het bouwland, die sedert 1870 het Vereenigd Koninkrijk heeft gemaakt tot het grootste der graan-invoerende landen en geleid heeft tot een sterke uit-

breiding der in dezen oorlog zoo nadeelig gebleken afhankelijkheid van het buitenland, grootendeels weer is ingehaald. Ook uit de overige West-Europeesche landen luiden de oogstberichten gunstig.

Hetzelfde mag gelukkig nog steeds worden gezegd van de overzeesche graan-uitvoerende landen. In de Vereenigde Staten van Amerika is weliswaar het percentage der „winter-killed” tarwe tegengevallen, dat volgens de berekening van het Departement van Landbouw te Washington 13,7 pCt. bedraagt, tegen een gemiddelde van 9,6 pCt., maar dit verlies wordt goedge maakt door den zeer goeden stand van het gewas, die eene veel grootere opbrengst dan het vorige jaar waarborgt. Tezamen met eene uitbreiding van 20 pCt. van den uitzaai van zomertarwe, meent men door dezen gunstigen stand der wintertarwe te mogen rekenen op een oogst van 800 tot 900 millioen bushels tarwe. Weliswaar zal daarmede niet de hoop op een oogst van een milliard bushels, zooals in 1915, vervuld zijn, doch ook de nu verwachte opbrengst beteekent voor Europa, dat, zoolang de schaarschte aan scheepsruimte niet nog nijpender wordt (en van geallieerde zijde wordt immers beweerd, dat het duikbootgevaar afneemt) in het volgende seizoen de tarwe-schaarschte van het tegenwoordige zich niet zal herhalen.

Voor al deze berekeningen dienen wij echter in aanmerking te nemen, dat het tijdstip voor eene berekening der opbrengst van Noord-Amerikaansche zomertarwe eigenlijk nog lang niet is aangebroken en ongunstig weder nog groote teleurstellingen kan brengen. Vast staat echter, dat Argentinië nog steeds groote voorraden heeft en ook Britsch-Indië dit jaar een groot overschot voor uitvoer beschikbaar zal hebben. De enorme voorraden in Australië laten wij buiten beschouwing, omdat in de laatste twee jaren wel gebleken is, hoe weinig mogelijkheid er bestaat, die naar Europa te vervoeren. 5 à 6 millioen ton tarwe, overeenkomende met vier goede Australische oogsten van voor den oorlog, liggen in Australië op uitvoer te wachten ten prooi aan regen, muizen en klander en zonder voldoende opslagruimte. Meer en meer schijnt het dan ook vast te staan, dat in Australië dit jaar veel minder tarwe zal worden uitgezaaid dan in 1917 en in plaats daarvan grootere uitbreiding zal worden gegeven aan de veeteelt.

De maïs oogst in Argentinië geeft ook al eene zeer groote opbrengst en steeds grooter wordt de vrees, dat niet voldoende vraag voor export zal bestaan. De kwaliteit heet vrij

Noteeringen. *)

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Mais Juni	Haver Mei	Tarwe Juli	Mais Juni	Lijnzaad Juni
25 Mei '18	220 2)	137 1/2	75 3/8	12,20	5,00	23,95
18 „ '18	220 2)	127 3/4 4)	76 1/4	12,65	5,25	23,95
25 Mei '17	217 1/2 2)	152 2)	60 1/4	18,00 2)	12,05	26,00
25 Mei '16	108 3/8	70 3/8 4)	42 1/4	7,00 2)	4,05	10,70
25 Mei '15	155 3/4	75 1/4 4)	53 1/2 4)	13,40 2)	5,10	11,90
20 Juli '14	82 1)	56 3/8 1)	36 1/2 1)	9,40 2)	5,38 2)	13,70 2)

1) per Dec. 2) per Sept. 3) offic. vastgest. locoprijs 4) per Mei 5) per Juni 6) per Juli

De noteeringen van Buenos Ayres zijn van 24 en 18 Mei 1918, 24 Mei 1917, 24 Mei 1916 en 25 Mei 1915.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	19-25 Mei 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdoak 1917	19-25 Mei 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdoak 1917	1918	1917
Tarwe	—	—	159.188	—	—	21.300	—	180.488
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais	—	—	77.641	—	—	54.349	—	131.990
Gerst	—	—	22.949	—	—	9.563	—	32.512
Haver	—	—	10.025	—	—	15.042	—	25.067
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek	—	—	19.432	—	—	20.576	—	40.008
Tarwemeel	—	—	7.503	—	—	450	—	7.953

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	13.621	109.937	113.032	—	—	—	109.937	113.032
Mais	13.930	52.660	7.479	—	—	—	52.660	7.479
Rogge	—	5.174	—	—	—	—	5.174	—
Tarwemeel	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	3.700	9.874	144	—	—	—	9.874	144

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	27 Mei 1918	20 Mei 1918	27 Mei 1917
Tarwe	572,50 ¹⁾	572,50 ¹⁾	588,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western)	—	—	nom.
Mais (La Plata)	—	—	345,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)	—	—	345,— ¹⁾
Haver (38 lb. white clipped)	—	21,— ¹⁾	20,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	—	—	200,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata)	—	—	nom.

1) Regeeringsprijs.

goed te zijn, doch reeds is in Argentinië sprake van het gebruik van maïs als brandstof en uitbreiding der alcohol-fabricage. De maïsprijs is in den laatsten tijd aan de Argentijnsche markten weinig veranderd. Na eene stijging in de derde week van Mei is de prijs intusschen weder tot ongeveer 5 pesos per 100 K.G. gedaald.

In de Vereenigde Staten verwacht men wegens het gebrek aan zaaimaïs eene geringe afname van de bezaaide oppervlakte.

Daartegenover staat echter een nog grootere haververbouw dan in 1917, terwijl ook voor gerst, die tegenwoordig als broodgraan hooge prijzen opbrengt, meer land wordt in gebruik genomen dan gewoonlijk.

De aanvoeren van maïs aan de Amerikaansche markten zijn wel iets afgenomen, doch nog steeds blijven zij van flinken omvang en de kwaliteit is veel beter dan in den aanvang van het seizoen. De pogingen tot redding der vochtige maïs gedurende den winter schijnen dus wel tot een gunstig resultaat te hebben geleid. De afname van het maïsvervoer heeft de gelegenheid geopend tot den aanvoer van haver, die nu in grotere hoeveelheden de markten bereikt en daar gemakkelijk koopers vindt, vooral ook voor uitvoer naar de geallieerde landen.

De tarweaanvoeren blijven nog steeds zeer klein. Als verklaring van deze geringe aanvoeren, die gemakkelijk zouden leiden tot de gevolgtrekking, dat in 1917 de tarweoogst der Vereenigde Staten is overschat, wordt nu aangevoerd, dat veel meer tarwe dan gewoonlijk zonder de groote markten te bereiken gebruikt is door de molens der kleinere plaatsen. Ook schijnen de pogingen van een gedeelte der volksverteenwoordiging om den tarweprijs, dien de Regeering aan de landbouwers betaalt, te doen verhoogen, tot achterhouding van nog niet ter markt gebrachte voorraden te hebben geleid. De prijsverhooging heeft niet plaats gehad en mischien zullen nu de aanvoeren nog toenemen. Groot lijkt ons de kans daarop echter niet, ook niet als gevolg van de nieuwe strenge maatregelen van den food-administrateur Hoover om de boeren te dwingen, hunne tarwe af te staa.

Lijanzaad blijft in de Vereenigde Staten ook steeds zeer schaarsch, vooral nu sedert eenigen tijd de aanvoeren uit Argentinië hebben opgehouden om plaats te maken voor artikelen, die de Regeering belangrijker vindt dan lijanzaad. De prijzen in Argentinië blijven ondanks het staken der verschepingen naar Noord-Amerika nog steeds even hoog. Ons onlangs uitgesproken vermoeden, dat verkoopen naar Engeland daarvan de oorzaak zouden zijn, blijkt juist te zijn. Niet slechts zijn einde April eenige voor Noord-Amerika bestemde ladingen ten slotte naar Engeland gezonden, doch ook directe aankopen hebben voor Engelsche rekening plaats gehad.

De Noordelijke Europeesche neutralen ontvangen nog steeds bijster weinig graan van overzee. Slechts Noorwegen, dat eene overeenkomst aangaande aanvoer van vele artikelen met de geallieerde rijken heeft afgesloten, heeft toestemming kunnen verkrijgen, een gedeelte zijner behoeften te dekken. De andere hebben het echter zoo ver nog niet gebracht. Zoo schijnt het ook voor ons land nog steeds zeer twijfelachtig te zijn, of wij de enkele graanladingen, die, naar in ons laatste bericht werd meld, spoedig naar hier zouden vertrekken, binnen afzienbaren tijd hier zullen zien. Van eenige betekenis voor de voorziening in onzen nood zouden zij op zich zelve echter, gezien de geringe hoeveelheid, toch niet zijn geweest. Slechts zouden zij van belang zijn als aanwijzing, dat nu misschien weder op bescheiden voet van tijd tot tijd graanaanvoer naar Nederland zou kunnen plaatsvinden.

SUIKER.

De berichten over de bietvelden in de verschillende landen vermelden ten opzichte van den groei een aanmerkelijken voorsprong boven verleden jaar.

Aan de Java markt was meer kooplust te bespeuren tot weliswaar opnieuw lagere prijzen. Waar de tegenwoordige prijzen nauwelijks meer de kosten der fabrieken dekken en voor vele zelfs beneden kostprijs zijn, mag men aannemen, dat daardoor van zelf de daling tot stilstand zal komen. De meeste koopers toch zullen de voorkeur geven aan opslag der suikers boven een verkoop met verlies en zoodra de koopers dit beseffen, zullen zij ook wel den vraagprijs betalen voor dat kwantum, waarvoor scheepsruimte verkrijgbaar is. In den laatsten tijd vonden weder besprekingen tusschen de directies van de verschillende suikercultuurbanken plaats, teneinde te trachten tot overeenstemming te komen ten opzichte van het vaststellen der prijzen en de te verkoopen hoeveelheden, doch feitelijk is het goede moment daarvoor reeds verstreken. Dat had moeten gebeuren, toen de prijzen nog hooger waren en door krachtige

aaneensluiting eene verdere daling tegengehouden had kunnen worden. Thans zal het zeer moeilijk zijn zonder dat er vrede in zicht is de Javaprijzen weder naar boven te werken, terwijl voor eene nog grotere daling om hierboven vermelde reden van zelf geen ruimte meer is.

Wat den aanplant voor 1919 betreft, zoo gaan onder den drang der omstandigheden hoe langer hoe meer fabrieken er toe over dezen in te krimpen, terwijl enkele der kleinere fabrieken in 1919 geheel gesloten zullen worden. Men mag dus eene niet onaanzienlijke vermindering van den aanplant verwachten, hetgeen aan de verkoopprijzen later ten goede zal komen.

In Amerika is de noteering voor Spot-Centrifugals onveranderd 5,92 c.

Cuba-statistiek:

	1918	1917	1916
Ontv. der week 4 Mei ..	115.949	93.099*	94.914 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917	2.283.871	1.611.927	2.238.931 ,,
Werkende fabrieken	171	?	123
Export der week 30 Maart	63.925	101.122 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917	800.249	1.018.442 ,,
Totaal voorraad 1 April.	862.446	752.753 ,,

* 6 havens.

De Amerikaansche bietsuikeroogst heeft opgebracht 682.867 tons tegen 734.577 en 779.756 tons in de beide voorgaande jaren. Aangezien de raming van den laatsten oogst ongeveer 900.000 tons bedroeg, is het eindresultaat zeer teleurstellend. Men zegt thans reeds, dat verkoopers van bietsuiker en Louisiana-rietsuiker voor hunne volgende oogsten aanmerkelijk hogere prijzen zullen vragen wegens den sterk gestegen kostprijs.

De zichtbare voorraden bedroegen volgens F.O. Licht:

	1918	1917	1916
Duitschland } 1 Sept. ¹⁾	400.000*	250.000*	545.000* tons
Hamburg } 1 ,, ¹⁾	250.000*	305.000*	478.000* ,,
Oostenrijk } 1 ,, ²⁾	39.012	58.525	141.454 ,,
Frankrijk } 1 Mei	96.530	131.139	45.893 ,,
Nederland } 1 Febr.	114.548	106.251	71.358 ,,
België } 1 Nov. ¹⁾	259.929	135.699	195.267 ,,
Engeland } 1 Nov. ¹⁾	259.929	135.699	195.267 ,,
Totaal Europa	1.160.019	986.614	1.476.972 tons
V. S. v. N. A. 21 Maart	41.558	287.317	102.043 ,,
Cubahavens 25 ,,	785.656	408.631 ³⁾	693.326 ,,
Totaal	1.987.231	1.682.562	2.272.341 tons

* Raming. ¹⁾ 1917/16/15. ²⁾ 1916.15/14. ³⁾ 6 hoofdhavens.

In Groot-Britannië bedroegen op 11 Mei de voorraden in de 3 voornaamste havens:

	1918	1917	1916
London	63.536	23.157	19.137 tons
Liverpool	52.170	18.937	12.418 ,,
Clyde	29.199	4.664	4.570 ,,
Totaal	144.905	46.758	36.125 tons

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Mei	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
24 Mei 1918....	f —	64/9	—	—	5,92
17 ,, 1918....	—	64/9	—	—	5,92
24 Mei 1917....	„ 22 ⁷ / ₈	47/1 ¹ / ₂	—	—	5,25 à 6,02
24 Mei 1916....	„ 31 ¹ / ₂	47/1 ¹ / ₂	21/6	31/6	6,40
21 Juli 1914....	„ 11 ¹⁵ / ₃₂	18/—	—	—	3,26

RUBBER.

De markt was in de afgelopen week flauw gestemd, tengevolge van de verwachte beperking van invoer in de Vereenigde Staten. Het schijnt nog niet vast te staan, welke maatregelen het Amerikaansche Gouvernement zal nemen om den invoer zooveel mogelijk te beperken.

De noteeringen aan het einde der week luiden:

Prima Hevea Crêpeloco/Juni 2/3	einde vor. week loco 2/3
Juli/Sept. 2/4	Juni 2/3 1/4
Oct./Dec. 2/4 1/2	Juli/Dec. 2 4/4
smoked Sheets 1 d. minder	smoked Sheets 1 d. minder.
Hard cure fine Para 3/—	Para 3/—

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, dd. 4 April 1918.

De Amerikaansche katoenmarkten zijn de laatste dagen weer verder gestegen en ook de Liverpool-markt gaat geregeld

hooger, terwijl het gebrek aan goede spinbare soorten steeds grooter wordt. In Amerika is de stijging veroorzaakt door groote kooporders van verschillende landen en daarop gevolgde dekkingen van blanco-verkopen. De prijzen in Liverpool hebben thans weer een nieuw hoogte-record bereikt. De berichten over den nieuwen oogst zijn wel gunstig, doch hebben weinig invloed op de markt, daar de steeds grooter wordende transportmoeilijkheden veel meer gewicht in de schaal leggen. Egyptische katoen blijft goed gevraagd en prijzen zijn onveranderd.

Prijzen van Amerikaansche garens zijn veel meer gestegen dan die van ruwe katoen, terwijl deze prijzen minder bezwaar voor nieuwe orders schijnen op te leveren door de steeds meer uitgestelde leveringen. Dinsdag na Paschen was de markt weer kalm en wilde men niet offereeren, alvorens de opening der Liverpool-markt af te wachten. Ook gisteren was de omzet slechts klein, terwijl vooral het kleine aanbod zaken tegenhield; nummers als 30er en 46er inslag zijn bijna niet te krijgen. De exportvraag lijdt zeer door de exportmoeilijkheden, hoewel men gaarne de vraagprijzen van de vorige week wil betalen. Verschillende spinnerijen, die tot nu toe alleen Amerikaansche garens hebben gemaakt, beginnen zich thans toe te leggen op het spinnen van Egyptische katoen.

De doekmarkt wordt hooger en prijzen zijn zeer vast, hoewel de vraag van Indië en China vrijwel afwezig is en alleen kleine goedkoopere partijen nog eenige belangstelling ondervinden. De Zuid-Amerikaansche en Afrikaansche markten zijn wel beter, doch koopers daar kunnen ook de vlugge prijsstijgingen niet volgen. Voorraden ondervinden veel belangstelling en kunnen grif verkocht worden, als de prijzen nog eenigszins redelijk zijn. Er zijn ook weer Regeeringsorders aan de markt en de binnenlandsche vraag blijft zeer voldoende.

Manchester, d.d. 11 April 1918.

Amerikaansche katoen is tot het begin van de week gegeld toen een sterke reactie vrees voor maximum-prijzen heeft tot een sterke reactie veroorzaakt, zoodat tenslotte de geheele stijging weer verloren is gegaan. Er schijnt een groot verschil van opinie te bestaan omtrent deze maximum-prijzen en vele menschen zijn hierover erg sceptisch gestemd, doch het valt niet te ontkennen, dat de waarschijnlijkheid op een flink overschot van dezen oogst grooter wordt, terwijl met de steeds grooter wordende verscheppingsmoeilijkheden het aanbod in het Zuiden ten slotte ook wel zal moeten toenemen. De Liverpoolmarkt heeft de Amerikaansche fluctuaties gevolgd, niettegenstaande de kleine voorraden en de zeer beperkte invoeren. Er is een goede vraag naar Egyptische katoen en prijzen zijn weer hooger.

Wij hooren niet veel van zaken in Amerikaansche garens, voornamelijk omdat spinners zoo weinig te verkoopen hebben. De nieuwe Recruteeringswet ondervindt veel belangstelling, omdat deze van zooveel invloed op de industrie kan zijn. Fabrikanten klagen er over, dat zij hun verkoopen niet in garens kunnen dekken, terwijl spinners beweren daarvoor evenmin katoen te kunnen koopen. De werkliedenkwestie is natuurlijk voor beide partijen zeer moeilijk en over het algemeen geeft men er de voorkeur aan niet te veel te verkoopen en eerst de markt nog eens af te wachten. Prijzen zijn over het algemeen zeer hoog, terwijl men met alle leveringen ten achter is. De grootere productie van Egyptische garens heeft invloed op enkele soorten van Amerikaansche garens, die nu niet meer de concurrentie tegen deze Egyptische garens kunnen volhouden. De exporthandel ondervindt den invloed van de nieuwe eischen van scheepsruimte voor militaire doeleinden, hoewel er voldoende belangstelling is. De doekmarkt blijft vast en er zijn meer aanvragen van Indië dan sedert eenigen tijd het geval is geweest. Er zijn nogal zaken gedaan in dhooties en lichte gebleekte goederen, waar de fabrikanten nog goedkoopere garens hadden, daar zaken op de huidige basis vrijwel onmogelijk zijn. Vele fabrikanten verkoopen voorloopig liever niet, omdat ze met hunne leveringen toch reeds zooveel ten achter zijn. Het binnenland en de kleinere markten blijven op kleine schaal geregeld doorkopen, maar de meeste firma's krimpen hun zaken liever in bij de tegenwoordig enorm hooge prijzen.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	27 Mei '18	20 Mei '18	13 Mei '18	29 Mei '17	27 Mei '16
New York voor Middling ..	29,05 c	26,25 c	28,20 c	21,85 c	12,90 c
New Orleans voor Middling	28,75 c	29,25 c	29,25 c	21,00 c	12,63 c
Liverpool Good Midd. Americ.	21,70 d	22,07 d ¹⁾	22,23 d	14,10 d ²⁾	8,44 d ²⁾

¹⁾ 17 Mei. ²⁾ Middling.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 24 Mei '18	Overeenkomstige perioden	
		1916-'17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	5846	6722	6940
„ „ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	3750	2011	2280
„ „ 't Vasteland.			
„ „ Japan etc...			
Voorraden in duizendtallen	24 Mei '18	24 Mei '17	24 Mei '16
Amerik. havens.....	1270	899	1123
Binnenland.....	953	776	651
New York	—	76	222
New Orleans	—	248	291
Liverpool	322 ¹⁾	541	701

¹⁾ 17 Mei.

WOL.

25 Mei 1918.

De markt te Buenos-Ayres heeft een kalm verloop; de operaties blijven vrijwel beperkt tot aankopen door het Comité der Geallieerden.

Te Montevideo zijn de zaken weer bedrijviger en de Italiaansche en Spaansche koopers hebben tamelijk vlug hun zaken afgedaan, wat een hausse in de prijzen ten gevolge had.

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review” van 27 Maart, 5 en 12 April 1918.)

Londen. Er is geen verandering gekomen in de prijzen van geraffineerde petroleum.

Water White 7½ d. per gallon.

Standard White .. 6½ d. „ „

De prijzen voor smeerolie waren als volgt:

22—30 Maart 5—12 April

American pale....	van £ 33 tot £ 39	10 s. van £ 36 tot £ 41
American red....	„ £ 35 „ £ 40	10 s. „ £ 36 „ £ 42
American filt. cyl..	„ £ 41 „ £ 48	10 s. „ £ 42 „ £ 58
American dark cyl. „	£ 35 „ £ 40	„ £ 38 „ £ 43

Er is geen verandering gekomen in de benzine-noteeringen.

No. 2 3 s. 5½ d.

No. 3 3 s. 4½ d.

Beide merken zijn in Schotland en Ierland 1 d. per gallon duurder.

Terperstij wordt in kleine hoeveelheden verkocht aan consenthouders tegen 124 s. 3 d., d. i. 9 d. beneden den vastgestelden maximum-prijs.

Stookolie en vethoudende oliën worden niet officieel genoteerd.

De prijzen voor paraffine wisselden af naar verhouding van het smeltpunt.

Op 22 Maart van 9 d. tot 11½ d. per lb.

„ 27 Maart „ 9½ d. „ 11½ d. „ „

„ 5 April „ 10 d. „ 11½ d. „ „

„ 12 April „ 9¾ d. „ 11 d. „ „

Liverpool. Petroleum-producten vinden vasten verkoop. Amerikaansch wordt met 1 s. 5 d.—1 s. 6 d. per gallon betaald. Er is geen Russische olie aan de markt. Benzine gaat tegen 3 s. 3 d. per gallon.

Bakoe, 2 April. Er is een voortdurend vaste vraag naar ruwe olie tegen de door het Gouvernement vastgestelde prijzen. Deze is voor de soorten Grosny en Bakoe 96 kopeken.

New York.

Geraffineerd in kisten ... 16,75 c. per gallon

Standard White in vaten 12,70 „ „ „

Credit Balances 4,00 „ „ „

Pennsylvanian Crude .. \$ 4,— per vat.

Philadelphia.

Standard White 12,70 c. per gallon.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clen. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
27 Mei 1918..	nom.	110.-/-	355.-/-	30.10/-	52.-/-
17 „ 1918..	nom.	110.-/-	363.-/-	30.10/-	52.-/-
25 Mei 1917..	nom.	130.-/-	253.17/8	30.10/-	—
26 Mei 1916..	95/-	121.-/-	193.-/-	31.10/-	98.-/-
20 Juli 1914..	51.4/-	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in April 1918 verkocht 872 pikols Gouvernements-Bankatin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 182.000,—. (St.ct.)

VERKEERSWEZEN.**SCHEEPVAART.****GRAAN.**

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Eng- land
20/25 Mei 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
13/18 „ 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
21/26 Mei 1917	—	—	f 7,—	40/-	f 52,25	142/6
22/27 Mei 1916	—	—	„ 18,25	13/6	„ 110,—	172/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gotten- burg
20/25 Mei 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	Kr.165
13/18 „ 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	„ 165
21/26 Mei 1917	69/-	101/3	140/-	100/-	—	„ 200
22/27 Mei 1916	fr 59,—	87/-	105/-	—	f 6,50	„ 32
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

27 Mei 1918. Vrachten voor de houtvaart bleven stijgen. Naar de Oostkust van Engeland werd betaald van de lagere

distrikten Kr. 320,— per standaard, van West Zweedsche havens ca. Kr. 200,—.

De scheepvaart van Nederland op Skandinavië werd nog niet hervat. Naar verluidt, is deze kwestie een punt van bespreking bij de economische onderhandelingen met Duitschland, waarvan spoedig een oplossing verwacht wordt.

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
20/25 Mei 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
13/18 „ 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
21/26 Mei 1917.....	350/-	400/-	—	160/-
22/27 Mei 1916.....	125/-	—	—	—
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/-	22/3

RIJNVAART.

Week van 20 tot 27 Mei 1918.

De toestand op den Bovenrijn is in de afgelopen week geheel dezelfde gebleven als de vorige week; de toevoeren en verladingen hadden op dezelfde wijze plaats, terwijl de vrachten op hetzelfde niveau bleven. De waterstand was gunstig, alleen trad in de laatste dagen der vorige week weder eenige val in, hetgeen echter nog geen invloed op het afladen der schepen heeft. De vrachten werden onveranderd met Mk. 2,50 per ton naar Mannheim genoteerd, terwijl voor sleeploon 16 pf. werd betaald.

Van Rotterdam naar de Ruhrhavens overtrof de vraag naar sleepwerk verre het aanbod, zoodat de prijzen wederom varieerden tusschen 25/10 cents boven het 50 cents tarief. Er werd geen enkel schip bevracht.

ADVERTENTIËN**De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij****ROTTERDAM**

Telefoon 3600

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

GRONINGEN

Telefoon 1555

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc., in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.**NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK**

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven) tegen Beurskoers
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,— op elk goed effectenkantoor

GEBROEDERS CHABOT**ROTTERDAM****KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN**

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Verkoop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e.a. verzekeringen van elken aard.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD**AMSTERDAM**

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK